Хеленска филозофија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Циљ предмета „Хеленска филозофија“ је да студенте упозна са смислом „онтолошког обрта” у коме настаје филозофија, као и са кључним појмовима и носећим идејама грчких филозофа, како на генералном нивоу, тако и у појединачним битним елаборацијама. Студирање овога предмета треба да омогући и разумевање утицаја хеленске филозофске баштине на развој потоње филозофије, као и једне од водећих духовних матрица целе западне цивилизације.

Исход предмета

Исход предмета је да студенти овладају основним учењима и појмовима Хеленске филозофије на систематски и историјски начин.

Садржај предмета

Теоријска настава

Извори за проучавање грчке филозофије; Митологија и филозофија (Теогонија и космогонија; *Mythos* и логос; Источњачка мудрост и грчка *sophia*); Култура *полиса*; Периодизација грчке филозофије; Стварање филозофског језика; Седморица мудраца; „Физичари” из Милета; Питагорејска школа; Хераклит; Елејска школа; Емпедокле; Атомистичка филозофија; Анаксагора; Софистичка филозофија (*Sophos* і *sophistes*; Супротност *physis-nomos*; Човек као мера); Сократ (Ирониja и дефиниција; Врлина је знање; Врлина је једна; Сократ као утемељитељ морала и етике; Сократске школе); Платон и Академија (*Politeia* и појам праведности; *Politeia* и *paideia*; „Теорија идеја” и алегорија пећине; Проблем сазнања; Платонова психологија; Платонова космологија; Критика уметности; Стара Академија).

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова

Литература

Дилс, Х., *Предсократовци фрагменти*, Напријед, Загреб 1983. (У првом тому стр. 56-104, 115-169, 193-324; У другом тому стр. 5-46, 71-204, 231-358)

Платон, *Менон* (у *Дијалози*, стр. 335-438), Култура, Београд 1970.

Платон, *Федон* (у *Дијалози*, стр. 167-332), Култура, Београд 1970.

Платон, *Гозба*, БИГЗ, Београд 2000.

Платон, *Федар* (у *Ијон, Гозба, Федар*, стр. 107-189, 231-253), Култура, Београд 1955.

Платон, *Држава*, БИГЗ, Београд 1993.

Хегел, Г.В.Ф., *Историја филозофије I-II* (У другом тому стр. 7-243), БИГЗ, Београд 1975; Култ., Београд 1964.

Винделбанд, В., *Историја филозофије* (str. 5-101), BOOK & MARSO, Београд 2007.

Коплстон, Ф., *Историја филозофије Грчка и Рим* (стр. 29-300), БИГЗ, Београд 1991.

Перовић, М.А., *Историја филозофије* (стр. 9-102), Графомедиа, Нови Сад 2003.

Калуђеровић, Ж., *Пресократско разумевање правде*, Изд. књиж. З. Стојановића, С. Карловци-Н. Сад 2013.

Увод у филозофију 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 8

Услов: Нема

Циљ предмета

Предмет Увод у филозофију 1 има припремни карактер с циљем да на почетку студија уведе студенте у темељне филозофске проблеме и питања, правце и дисциплине, те да их упозна са носећом филозофском лексиком. Тај циљ се постиже у највећој мери радом на изворним филозофским текстовима, и то како на предавањима тако и на семинарима. Тиме се постиже да се студент, паралелно са стицањем почетних знања из филозофије, оспособљава за лектиру филозофског штива, чиме бива удовољено уверењу да се и почетно увођење у филозофско мишљење може остварити једино филозофирањем, тј. из саме филозофије.

Исход предмета: Исход предмета је да студенти овладају основним појмовима, дисциплинама и правцима филозофије у њиховом проблемском и историјском контексту.

Садржај предмета

Теоријска настава - Почетак курса подразумева увођење у проблем могућности одређења филозофије, у њено порекло и изворе, у однос мита и логоса, као и у смисао и домет важења дисциплинарног рашчлањавања филозофије. На примерима најважнијих дела великих филозофа би се затим проучавали основни ставови различитих филозофских учења и носећа категоријална одређења различитих филозофских дисциплина, праваца и епоха. То се постиже анализом одабраних, повесно релевантних пасажа из дела Платона, Декарта, Хегела, Ничеа и Хајдегера.

Практична настава: Вежбе

Увођење у филозофско мишљење путем тумачења изворних текстова најзначајнијих филозофа, које подразумева интерактивну филозофску наставу. Циљ је развијање способности разумевања основних филозофских појмова, проблема и праваца непосредном обрадом филозофских текстова, што уједно стимулише слободу мишљења и критичку анализу одређеног садржаја.

Литература

1. Финк,Е., *Увод у филозофију,* Нолит, Београд, 1989
2. Јасперс, К., *Увод у филозофију*, Просвета, Београд, 1973
3. Платон, *Држава*, Бигз, Београд, 1993
4. Декарт, Р., *Медитације о првој филозофији,* Плато, Београд, 1998
5. Хегел, Г.В.Ф, *Предавања о историји филозофије*, БИГЗ, Београд, 1983
6. Ниче,Ф., *О истини и лажи у изванморалном смислу*, Службени гласник, Београд, 2011
7. Хајдегер.М., *Шта је то – филозофија?*, Библиотека Центра, Загреб, 1972

Филозофија политике

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 8

Услов: Нема

Циљ предмета

Студиј филозофије политике, позициониран као обавезни предмет на почетку основних академских студија филозофије, има неколико основних циљева: разумевање историјско-политичког контекста у коме настају водеће филозофске парадигме, разумевање односа између тог контекста и тематских садржина филозофије, уводно разумевање целине практичке филозофије, тематско отварање питања о позицији филозофије политике у оквиру целине практичке филозофије, упознавање с најзначајнијих филозофско-политичким концепцијама (од антике до данас), овладавање филозофско-политичким појмовима и категоријама.

Исход предмета

Студенти треба да овладају основним појмовима и категоријама филозофије политике у систематској и историјској перспективи, да би их повезали с основном грађом филозофије и продубљеним историјским образовањем.

Садржај предмета

Теоријска настава

Пред-политичко искуство старих цивилизација. Повест рађања политике у Хелена. Самосвест обичајносног света. Рађање политичког знања код Сократа. Платонова филозофија политике. Аристотелова филозофија политике. Слом класичног хеленског полиса и криза политичке рефлексије. Основни елементи политичке повести Рима. Политичке рефлексије Цицерона и Сенеке. Јудео-хришћанство и проблем политике. Августиново схватање политике. Политичка доктрина Томе Аквинског. Рађање модерног појма политике код Макијавелија. Грађанска епоха и развој појма политике (Гроциус, Спиноза, Хобс, Лок, Монтескје, Русо). Модерне идеологије и политика. Хегелов појам политичке државе. Марксово схватање политике. Политичка филозофија Џона Стјуарта Мила. Политичка филозофија Карла Шмита. Филозофија политике Вихелма Хениса. Појам политике и «рехабилитација практичке филозофије (Ридл, Гадамер). Политичка бит неолиберализма. Англо-саксонска политичка филозофија (Ролс, комунитаризам).

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова.

Литература

1. Перовић, М.А., *Практичка филозофија* (одељак „Филозофија политике“), Графомедиа, Нови Сад 2004.
2. Тадић, Љ., *Наука о политици*, Рад, Београд 1988.
3. Платон, *Држава*, БИГЗ, Београд 1993.
4. Аристотел, *Политика*, БИГЗ, Београд 2003.
5. Августин, А., *О држави божјој*, Кршћанска садашњост, Загреб 1982.
6. Аквински Т., *Изабрано дјело*, Глобус, Загреб 1981.
7. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1989.
8. Маркс, К., Енгелс, Ф., *Рани радови*, Напријед, Загреб 1989.
9. Мил, Ј.С., *Изабрани политички списи*, Информатор, Загреб 1988.
10. Хенис, В., *Политика и практичка филозофија*, Нолит, Београд 1983.
11. Ролс, Ј., *Теорија правде*, ЦИД, Подгорица 1998.

Хеленистичко-римска филозофија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Предавања из предмета „Хеленистичко-римска филозофија“ треба да упознају студенте са најпознатијим мислиоцем целокупне античке филозофије, Аристотелом. Намера је, потом, да се објасне узроци и последице слома класичног хеленског полиса и да се омеђи сама хеленистичко-римска епоха, која ће бити представљена кроз плуралност филозофских парадигми, научавања и школа. Посебна пажња ће се обратити на стоицизам, епикурејство и скептицизам у њиховим разнородним манифестацијама, као и на перипатетичаре, академичаре, еклектичаре, новопитагорејце, филозофе јеврејско-хеленистичке провенијенције, и коначно, на Плотина и друге новоплатоничаре.

Исход предмета

Исход предмета је да студенти овладају основним учењима и појмовима Хеленистичко-римске филозофије на систематски и историјски начин.

Садржај предмета

Теоријска настава

Аристотел и крај класичног раздобља: Аристотелова подела филозофије; Аристотелова метафизика; Аристотелова филозофија природе; Аристотелова антропологија; Аристотелова психологија; Аристотелово логичко учење; Аристотелова практичка филозофија; Перипат као научно-истраживачка институција. Хеленистичко-римска филозофија: Општа обележја хеленистичко-римске епохе; Логика Стое; Космологија Стое; Стоичка етика; Разлика између атомистичког и епикурејског поимања атома; Епикурејска етика; Пиронова критика чулног сазнања и Енесидемова критика ума; Средња и нова Академија; Значај Цицерона за преношење филозофске терминологије на латински језик; Новопитагорејство и нови кинизам; Хеленистичко-јеврејска синтеза оличена у Филону из Александрије; Плотиново захватање бога; Појам еманације код Плотина; Друге новоплатонистичке школе.

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова

Литература

1. Аристотел, *Метафизика* (књиге: I, IV-V, XII), ПАИДЕИА, Београд 2007.
2. Аристотел, *Физика* (књиге: I-III), ПАИДЕИА, Београд 2006.
3. Аристотел, *Никомахова етика* (књиге: I, VI-VIII, X), Хрв. свеуч. накл., Загреб 1992.
4. Аристотел, *Политика* (књиге: I-II, IV, VII), Либер, Загреб 1988.
5. Аристотел, *О души. Parva naturalia* (књиге: I-II), ПАИДЕИА, Београд 2012.
6. Лаертије, Д., *Животи и мишљења истакнутих филозофа* (књиге: VII, IX-X), БИГЗ, Београд 1973.
7. Хегел, Г.В.Ф., *Историја филозофије II* (стр. 243-491), Култура, Београд 1964.
8. Винделбанд, В., *Историја филозофије* (стр. 101-194), БООК & МАРСО, Београд 2007.
9. Коплстон, Ф., *Историја филозофије Грчка и Рим* (стр. 303-538), БИГЗ, Београд 1991.
10. Перовић, М.А., *Историја филозофије* (стр. 103-135), Графомедиа, Нови Сад 2003.
11. Калуђеровић, Ж., *Хеленско поимање правде*, Изд. књиж. З. Стојановића, С. Карловци-Н. Сад 2010.

Увод у филозофију 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 9

Услов: Нема

Циљ предмета: Предмет Увод у филозофију 2 има припремни карактер с циљем да на почетку студија уведе студенте у темељне филозофске проблеме и питања, правце и дисциплине, те да их упозна са носећом филозофском лексиком. Тај циљ се постиже у највећој мери радом на изворним филозофским текстовима, и то како на предавањима тако и на семинарима. Тиме се постиже да се студент, паралелно са стицањем почетних знања из филозофије, оспособљава за лектиру филозофског штива, чиме бива удовољено уверењу да се и почетно увођење у филозофско мишљење може остварити једино филозофирањем, тј. из саме филозофије.

Исход предмета: Исход предмета је да студенти овладају основним појмовима и категоријама Увода у филозофији у његовом теоријском и историјском контексту.

Садржај предмета

Теоријска настава

Курс продубљује проблем дефинисања филозофије проучавањем оних њених одређења код Платона и Аристотела, која су битно утицала на потоње саморазумевање филозофије. На новим примерима најважнијих дела великих филозофа наставља се проучавање темељних филозофских проблема и појмова. У ту сврху су одабрани повесно релевантни текстови из дела Аристотела, Аквинског, Канта, Шопенхауера и Хајдегера.

Практична настава: Вежбе

Увођење у филозофско мишљење путем тумачења изворних текстова најзначајнијих филозофа, које подразумева интерактивну филозофску наставу. Циљ је развијање способности разумевања основних филозофских појмова, проблема и праваца непосредном обрадом филозофских текстова, што уједно стимулише слободу мишљења и критичку анализу одређеног садржаја.

Литература

1. Фолкман-Шлук, К-Х., *Увод у филозофско мишљење*, Плато, Београд, 2001

2. Аристотел, *Никомахова етика,* Култура, Београд, 1970

3. Аквински, Т., *О истини*, Глобус, Загреб, 1981

4. Кант, И., *Критика чистог ума*, БИГЗ, 1976

5. Шопенхауер, А., *О слободи воље*, Светови, Нови Сад, 1992

6. Хајдегер, М., *Шта је метафизика*, Библиотека Центра, Загреб, 1972

Филозофија Средњег века

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 9

Услов: Уредно похађање наставе, семинарски рад

Циљ предмета

„Филозофија Средњег века“ има за циљ да прикаже развој филозофске мисли од Августина преко Томе Аквинског до Бекона. С једне стране, изучаваће се утицаји античке мисли на хришћанску филозофску традицију, а с друге, уплив ове традиције на формирање касније ренесансне и модерне филозофије. студентима омогући стицање основних знања о историји филозофије.

Исход предмета

Исход предмета је да упути студенте у зачетке модерне филозофске и научне мисли, те да укаже на то какву су промену античке и средњовековне идеје доживеле у ренесансној и раној модерној мисли.

Садржај предмета

Теоријска настава

а) Срењовековна филозофија

1. Однос између филозофије и теологије. 2. Сукоб/помирење вере и знања 3. Средњовековна логика. 4. Реалност и знање: проблем универзалија. 5. Докази Божије егзистенције. 6. Однос између душе и тела. 7. Воља и слободно делање. 8. Средњовековни универзитет.

б) Ренесансна филозофија

1. Однос према традицији. 2. Логика и граматика. 3. Реторика и поетика. 4. Скептицизам. 5. Идеја нове науке 6. Нова филозофија природе 7. Хуманистичко схватање човека. 8. Хуманистички универзитет.

Практична настава: Вежбе

Анализа примарне литературе

Литература

Аугустин, А., *Исповијести*, Књига VII, Кршћанска садашњост, Загреб, 1987, стр. 129–153.

Аугустин, Аурелије, *О слободној вољи*, у: Стјепан Кушар, *Средњовјековна филозофија*, Школска књига, Загреб, 1996, стр. 121–222.

Боетије, С., *Утјеха филозофије*, Октоих, Подгорица, 1999, стр. 53–221.

Ериугена, J. C., *О подјели природе*, у: Бранко Бошњак, *Филозофија од Аристотела до ренесансе*, Накладни завод матице хрватске, Загреб, 1982, стр. 208–222.

Аверроёс, И. Р., *Несувислост несувислости*, Расправа IV и “О природним знаностима”, Расправа II, Напријед, Загреб, 1988, стр. 209–227 и 432–463.

Аквински, Т., *О бићу и бити*, у: *Избор из дјела*, Свезак 1, Напријед, Загреб, 1990, стр. 3–28.

Аквински, Т., *Summa theologiae*, у: *Избор из дјела*, Свезак 1, Напријед, Загреб, 1990, стр. 29–65; 111–114; 148–153; 249–276; 356–367.

Фицино, М., *Платоничка теологија*, у: Ерна Банић-Пајнић, *Филозофија ренесансе*, Шк. књ., Загреб, 1996, стр. 147–187.

Еразмо Ротердамски, *Похвала лудости*, Самостално ауторско преводилачко издање, Београд, 1990, стр. 31–135.

Бруно, Ђ., *О узроку, почелу и једном*, Други и Трећи дијалог, у: *Оптимизам слободног мишљења*, Напријед, Загреб, 1985, стр. 39–57 и 58–80.

Бекон, Ф., *Нови органон*, Напријед, Загреб, 1986, стр. 1–118 и 121–134.

Бекон, Ф., *О достојанству и умножби знаности*, у: Ерна Банић-Пајнић, *Филозофија ренесансе*, Школска књига, Загреб, 1996, стр. 425–447.

Логика 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Активно и уредно присуство у настави, семинарски радови, усмени испит

Циљ предмета:

Да се студенти упознају с предметним и проблемским садржајем формалне, елементарне логике ради знања о правилима у провођењу логичког мишљења.

Исход предмета:

Омогућити студентима филозофску оријентацију у логичким основама научног мишљења.

Садржај предмета

Теоријска настава

Увод. Биће и мишљење. Ја мислим. Закони логике. Елементи мишљења: појам (процес појма, теорије појма, врсте појмова, односи међу појмовима), суд (структура суда, теорије суда, врсте судова, односи међу судовима) и закључак (врсте закључка: непосредно и посредно закључивање, силогизам, ентимем, сорит, полисилогизам, погрешке у закључивању). Методе мишљења.

Практична настава: Вежбе

Анализа текстова: Аристотел: *Категорије*, Бекон: *Нови органон*, Хегел: *Наука логике*,

Prior: *Formal logic*, Wolff: *Abhandlung ueber die Prinzipien der Logik*

Литература

Аћимовић, М.: *Филозофија мишљења*, Аристотел: *Органон*, Бекон: *Нови органон*, Хегел: *Наука логике,* Коен и Нејгел: *Увод у логику и научни метод*, Michell: *An Introduction to Logik*, Prior: *Formal logic*, Strawson: *Introduction to Logical Theory*, Wolff: *Abhandlung ueber die Prinzipien der Logik*, Quine: *Elementary Logic*

Етика 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Нема

Циљ предмета

Етика је једна од најстаријих филозофских дисциплина и као таква је незаобилазна на основним студијама филозофије. Полазиште за могућност њезиног утемељења и студијског разумевања налази се у онтологији вредности, која је експлицирана на начин онтологије моралних вредности, тј. пропитивања онтолошког темеља етичког питања. Модерна деструкција традиционалних начина етичког питања довела је у питање и саму могућност заснивања етике као релативно самосталне филозофске дисциплине, као и сами повесни смисао разумевања етичког предмета, тј. моралног феномена. Таква проблемска отвореност захтева да се етички предмет не заснива само као позитивно излагање једне филозофске науке, него као критичко разматрање могућности и домашаја етичког питања, те тиме и основних етичких проблема, појмова и категорија.

Исход предмета

Студиј етике треба на продубљени начин да уведе студенте у проблемско поље једне од најстаријих филозофских дисциплина, да би обладали њеним појмовима и проблемима.

Садржај предмета

Теоријска настава

Место етике у поделама филозофије (Проблем поделе филозофије; Проблем појма и предмета етике); Појам и предмет етике (*Ετхос* и *εετхос*; Појам етичког); Питање о методи етике; Предразумевање појма морала (Филозофски појам човека; Појам „друге природе“; Појам делања); Појам морала (Хеленска обичајност; Рађање морала; Сократ; Стоа; Римски појам морала; Јудео-хришћанска представа морала; Хришћанска морална доктрина; Нововековни појам морала; Кант; Хегел; Модерни и савремени појам морала); Слобода као темељ моралног феномена (Слобода и митологем судбине; Сократ; Платон; Аристотел; Епикур; Стоицизам; Слобода као *либерум арбитриум*; Детерминизам и индетерминизам; Кантов појам слободе; Хегелово поимање слободе); Бит моралног феномена и морално-етички принципи (Етички појам добра и зла; Конкретни морално-етички принципи – мера, блаженство, задовољство, корисност; Врлине и пороци; Требање као морално-етички принцип; Вредности и проблем утемељења морала); Морални карактер и структура моралног делања (Појам моралног карактера; Морални мотиви и морална уверења; Егоизам и алтруизам; Морална намера, одлука и избор; Практички силогизам; Морална импутација, кривица и санкција; Морална заслуга; Морални стид и кајање; Појам савести).

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова.

Литература

1. Перовић, М.А., *Етика*, Графомедиа, Нови Сад 2001.
2. Кангрга, М., *Етика*, Голден маркетинг, Загреб 2004.
3. Ђурић, М.Н., *Историја хеленске етике*, Зав. за уџб. и нас. сред., Београд 1990.
4. Хусеинов, А.А., Ирлиц, Г., *Историја етике*, Књиж. заједница Н. Сада, Нови Сад 1992.
5. Перовић, М.А., *Граница моралитета*, Дневник, Нови Сад 1991.
6. Ксенофонт, *Успомене о Сократу*, БИГЗ, Београд 1980.
7. Платон, *Сократова одбрана. Критон*, БИГЗ, Београд 2000; Платон, *Протагора*. *Горгија*, Култура, Београд 1968; Платон, *Држава* (књиге: I, IV, V, VI, IX, X), БИГЗ, Београд 1993.
8. Аристотел, *Никомахова етика*, Хрв. свеуч. накл., Загреб 1992.

9. Августин, А., *Исповијести*, Кршћанска садашњост, Загреб 1983.
10. Спиноза, Б., *Етика*, Култура, Београд 1970.
11. Кант, И., *Критика практичког ума*, ΠΛΑΤΩ, Београд 2004.
12. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1989.
13. Ниче, Ф., *Генеалогија морала*, Дерета, Београд 2003.
14. Маркс, К., Енгелс, Ф., „Економско-филозофски рукописи“ (у *Рани радови*), Напријед, Загреб 1989.

Теорија сазнања

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Нема додатног услова.

Циљ предмета

Упознавање студената са основима реконструкције људског сазнања, његове генезе и појмовности, као и са различитим методским приступима проблему сазнања и са класичним и модерним гносеолошким позицијама.

Исход предмета

Стицање основне методолошко-терминолошке компетенције потребне за обраду класичних и модерних проблема везаних за настанак, проверу и концептуализацију сазнања.

Садржај предмета

Теоријска настава

Појам и врсте сазнања. Структура сазнања (субјект, објект сазнања). Форме сазнања. Извори сазнања (чулност, разум, ум). Могућности и границе сазнања. Појам свести и несвесног. Идеја као гносеолошки термин. Сазнање и језик. Осећања као когнитивна стања. Концепт когнитивних вредности. Појам и теорије истине.

Класичне позиције: идеализам, скептицизам, рационализам, емпиризам, критицизам. Савремене позиције: позитивизам, неокантовство, феноменологија, натурализам, аналитичка филозофија.

Практична настава (Вежбе)

Анализа и интензивна дискусија текстова класичних и модерних теоретичара сазнања као стицање основних гносеолошких компетенција и као припрема за тест и усмени испит.

Литература

1. Аристотел: *О души*, Напријед 1987, Загреб, 2. Берклі, Џ.: *Расправа о принципима људског сазнања*, БИГЗ, Београд 1977, 3. Декарт, Р.: *Медитације о првој филозофији ...*, Плато, Београд 1998, 4. Хемлин, Д. В.: *Теорија сазнања*, Јасен, Никшић 2001, 5. Хјум, Д.: *Истраживање о људском разуму*, Напријед, Загреб 1988, 6. Кант, И.: *Логика*, Графос, Београд 1990, 7. Лок, Џ.: Оглед о људском разуму, Просвета, Београд 1962, 8. Ниче, Ф.: *Сумрак идола*, Модерна, Београд 1991, 9. Платон: *Држава*, БИГЗ, Београд 2002, 10. Расел, Б.: *Наше сазнање спољашњег света*, ИКЗС, Сремски Карловци-Нови Сад 2007, 11. Смиљанић, Д.: *Синестетика*, Адреса, Нови Сад 2011, 12. Тома Аквински: *Избор из дјела*, Напријед, Загреб 1990.

Филозофија Новог века

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 9

Услов: Положени испит из предмета Филозофија средњег века, уредно похађање наставе, семинарски рад

Циљ предмета

„Филозофија Новог века“ има за циљ да студентима омогући стицање основних знања о историји филозофије у периоду од Декарта до просветитељства.

Исход предмета

Исход предмета је да упути студента у оно што модерну филозофију разликује од средњовековне, посебно схоластичке филозофије, али и да разјасни идеје које модерни филозофи преузимају од својих претходника.

Садржај предмета

Теоријска настава

Учење о методи; Проблем извесности и утемељења знања; Принцип урођености; Дуализам/монизам; Супстанција; Идеја; Однос између душе и тела; Механицистичка физика; Афекти и слободна воља; Монада; Однос разума и искуства; Критика метафизике; Узрочност; Детерминизам и воља; Материјализам; Програм Енциклопедије.

Практична настава: Вежбе

Анализа примарне литературе

Литература

Декарт, Р., *Медитације о првој филозофији*, у: Едмунд Хуссерл, *Картезијанске медитације*, I, Извори и токови, Загреб, 1975, стр. 187-241.

Декарт, Р., *Основи филозофије*, I дио, Матица хрватска, Загреб, 1951, стр. 65-98.

Паскал, Б., *Мисли*, БИГЗ, Београд 1988.

Спиноза, Б., *Етика*, Део I и III, Бигз, Београд, 1983.

Лок, Џ., *Оглед о људском разуму*, Култура, Београд, 1962.

Хобс, Т., *Левијатан*, Култура, Београд, 1961.

Лајбниц, Г.В., *Примједбе уз општи дио Десцартесових начела*, *Опаске о Спинозиној Етици* и *Расправа о метафизици* у: *Изабрани филозофски списи*, Напријед, Загреб, 1980, стр. 26-61, 66-82, 108-152.

Лајбниц, Г.В., *Монадологија*, Култура, Београд, 1957.

Хјум, Д., *Расправа о људској природи*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1983.

Волтер, *Хришћански разговор или обезбјеђење од “Енциклопедије”*, у: *У име савјести и разума*, Свјетлост, Сарајево, 1960, стр. 199-215.

Дидро, Д., *Разговор између Даламбера и Дидроа*, у: *Одабрана дела*, ДИЗ Југославије, Београд, 1946, стр. 345-358.

Хелвéтиус, Ц-А., О *духу*, Напријед, Загреб, 1978.

Холбах, П., *Систем природе*, Просвета, Београд, 1950.

Логика 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Активно и уредно присуство у настави, семинарски радови, усмени испит

Циљ предмета:

Да се студенти упознају с предметним и проблемским садржајем елемената математичке логике, епистемологије и логике науке ради стицања знања у провођењу правила логичког мишљења.

Исход предмета:

Филозофска оријентација у логичким основама научног мишљења.

Садржај предмета

Теоријска настава

Увод у математичку логику. Логика класа. Логика исказа. Логика предиката. Логика релација. Модална, временска и деонтичка логика. Логика језика. Сазнање и знање. Логика науке.

Практична настава: Вежбе

Анализа текстова и вежбе: Витгенштајн: *Трактатус*, Тарски: *Увод у математичку логику*, Тугендхат, Волф: *Логичко семантичка пропедевтика*, Прешић: *Елементи математичке логике,* Карнап*: Филозофија и логичка синтакса*, Нејгел: *Структура науке*, Strawson: *Subject and Predicate*, Quine: *Philosophy of Logic*

Литература

Аћимовић, М.: *Филозофија мишљења*, Лемон: *Упознавање са логиком*, Тарски: *Увод у математичку логику*, Ayer: *Language,Truth and Logic*, Расл: *Филозофија логичког атомизма,*Russel: *Mysticism and Logic*, Hintikka: *Knowledge and the Known*, Quine: *Mathematical of Logic*, Quine: *Philosophy of Logic,* Church: *Introduction to Mathematical Logic*

Етика 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Нема

Циљ предмета

Етика је једна од најстаријих филозофских дисциплина и као таква је незаобилазна на основним студијама филозофије. Полазиште за могућност њезиног утемељења и студијског разумевања налази се у онтологији вредности, која је експлицирана на начин онтологије моралних вредности, тј. пропитивања онтолошког темеља етичког питања. Модерна деструкција традиционалних начина етичког питања довела је у питање и саму могућност заснивања етике као релативно самосталне филозофске дисциплине, као и сами повесни смисао разумевања етичког предмета, тј. моралног феномена. Таква проблемска отвореност захтева да се етички предмет не заснива само као позитивно излагање једне филозофске науке, него као критичко разматрање могућности и домашаја етичког питања, те тиме и основних етичких проблема, појмова и категорија.

Исход предмета

Студиј етике треба на продубљени начин да уведе студенте у проблемско поље једне од најстаријих филозофских дисциплина, да би обладали њеним појмовима и проблемима.

Садржај предмета

Теоријска настава

Место етике у поделама филозофије (Проблем поделе филозофије; Проблем појма и предмета етике); Појам и предмет етике (Етхос и еетхос; Појам етичког); Питање о методи етике; Предразумевање појма морала (Филозофски појам човека; Појам «друге природе»; Појам делања); Појам морала (Хеленска обичајност; Рађање морала; Сократ; Стоа; Римски појам морала; Јудео-хришћанска представа морала; Хришћанска морална доктрина; Нововековни појам морала; Кант; Хегел; Модерни и савремени појам морала); Слобода као темељ моралног феномена (Слобода и митологем судбине; Сократ; Платон; Аристотел; Епикур; Стоицизам; Слобода као либерум арбитриум; Детерминизам и индетерминизам; Кантов појам слободе; Хегелово поимање слободе); Бит моралног феномена и морално-етички принципи (Етички појам добра и зла; Конкретни морално-етички принципи – мера, блаженство, задовољство, корисност; Врлине и пороци; Требање као морално-етички принцип; Вредности и проблем утемељења морала); Морални карактер и структура моралног делања (Појам моралног карактера; Морални мотиви и морална уверења; Егоизам и алтруизам; Морална намера, одлука и избор; Практички силогизам; Морална импутација, кривица и санкција; Морална заслуга; Морални стид и кајање; Појам савести).

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова.

Литература

1. Перовић, М.А., *Етика*, Графомедиа, Нови Сад 2001.
2. Кангрга, М., *Етика*, Голден маркетинг, Загреб 2004.
3. Ђурић, М.Н., *Историја хеленске етике*, Зав. за уџб. и нас. сред., Београд 1990.
4. Хусеинов, А.А., Ирлиц, Г., *Историја етике*, Књиж. заједница Н. Сада, Нови Сад 1992.
5. Перовић, М.А., *Граница моралитета*, Дневник, Нови Сад 1991.
6. Ксенофонт, *Успомене о Сократу*, БИГЗ, Београд 1980.
7. Платон, *Сократова одбрана. Критон*, БИГЗ, Београд 2000; Платон, *Протагора*. *Горгија*, Култура, Београд 1968; Платон, *Држава* (књиге: I, IV, V, VI, IX, X), БИГЗ, Београд 1993.
8. Аристотел, *Никомахова етика*, Хрв. свеуч. накл., Загреб 1992.

9. *Библија*, Нови Завет, Посланице св. апостола Павла, Св. арх. Син. Срп. прав. црк., Београд 2007.
10. Спиноза, Б., *Етика*, Култура, Београд 1970.
11. Кант, И., *Критика практичког ума*, ΠΛΑΤΩ, Београд 2004.
12. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1989.
13. Ниче, Ф., *Генеалогија морала*, Дерета, Београд 2003.
14. Маркс, К., Енгелс, Ф., „Економско-филозофски рукописи“ (у *Рани радови*), Напријед, Загреб 1989.

Општа методологија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Нема додатног услова.

Циљ предмета

Циљ предмета је да студенти стекну увид у методолошке основе наука и филозофску рефлексију (научних) метода као и да добију преглед метода које се користе у наукама и филозофији. Студенти такође требају бити упознати са историјским развојем методологије природних и духовних наука од класика до модерних аутора.

Исход предмета

Исход предмета је да студенти умеју да сагледају како се примењују различите методе у научној пракси и како се оне промишљају на нивоу филозофије метода.

Садржај предмета

Теоријска настава

Општи приступ: одређење методологије, преглед историје методологије, подела методологије. Методологија природних и друштвених наука (објашњење *versus* разумевање). Појам методе. Научне и филозофске методе. Филозофско промишљање метода: анализа и синтеза, апстракција, генерализација, специјализација; дефиниција, деоба, класификација; дедукција, индукција; доказ; опис, мерење; верификација, фалсификација. Научне методе: научно посматрање, експеримент, аксиоматска метода, метода формализације, метода моделовања, статистичка метода, системска метода.

Практична настава: Вежбе

Упознавање са различитим методама путем анализе и дискусије методолошких текстова.

Литература

1. Аћимовић, М.: *Филозофија мишљења*, Футура публикације, Нови Сад 2007, 2. Бекон, Ф.: *Истинита упутства за тумачење природе*, Службени гласник, Београд 2009, 3. Вебер, М.: *Методологија друштвених наука*, Глобус, Загреб 1989, 4. Винделбанд, В.: *Шта је филозофија и други списи*, ПЛАТΩ, Београд 2002, 5. Врикт, Г. Х. фон: *Објашњење и разумевање*, Нолит, Београд 1975, 6. Декарт, Р.: *Расправа о методи*, Слободна књига, Београд 1996, 7. Кант, И.: *Логика*, Графос, Београд 1990, 8. Коен М.-Е. Нејгел: *Увод у логику и научни метод*, Јасен, Београд 2006, 9. Перс, Ч. С.: *Изабрани списи*, БИГЗ, Београд 1993, 10. Попер, К. Р.: *Објективно сазнање*, Паидеиа-ЦИД, Београд-Подгорица 2002, 11. Хирш, Е. Д.: *Начела тумачења*, Нолит, Београд 1983, 12. Шешић, Б.: *Општа методологија*, Научна књига, Београд 1971.

Трансцендентална филозофија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 8

Услов: Нема

Циљ предмета

Предмет обухвата први део изузетно значајног раздобља у историји филозофије, које се обично означава изразом Немачка класична филозофија или Немачки идеализам. Обухвата филозофске концепције Канта и Фихтеа. Студиј овога предмета захтева продубљено филозофско истраживање сложених мисаоних и појмовно-категоријалних склопова, изграђивање способности за синтезу претходно стечених филозофских знања и увида, као и разумевање темељних токова модерне филозофије.

Исход предмета

Студент треба да овлада смислом и садржином једне од најзначајнијих епоха у историји филозофије, која се утемељује у Кантовој и Фихтеовој филозофији.

Садржај предмета

Духовна ситуација времена и рађање немачке класичне филозофије; Француска револуција и немачка филозофија; Појам идеализма и метафизика субјективности; Кантов пред-критички период; Заснивање метафизике као критике ума; Трансцендентална филозофија као трансцендентална критика; Кантов „Коперникански обрт“; Бит спознаје као испитивање „спознајних моћи“; Трансцендентална естетика; Спонтанитет и рађање модерног појма праксе; Проблем јединства чисте спознаје; Онтолошка синтеза и трансцендентална аперцепција; Трансцендентална дедукција; Трансцендентална дијалектика и појам ума; Трансцендентална уобразиља и чисти ум; Паралогизми, антиномије и идеал чистог ума; Кантова етика; Идеја примата практичког ума; Појам моћи суђења; Критика естетичке и телеолошке моћи суђења; Кантова правна и политичка филозофија; Смиусао прелаза с Кантове на Фихтеову филозофску позицију; Ја као апсолутни принцип; Ја, Не-Ја и став разлога; Трансцендентални идеализам и јединство самосвести; Морална свест као самосвест; Смисао учења о науци; Појмови дјелотворне радње (*Татхандлунг*), интелектуалног опажаја и моћи уобразиље (*Еинбилдунгскрафт*); Етички карактер филозофије.

Литература

1. Филиповић, В., *Класични њемачки идеализам*, Матица хрватска, Загреб 1962.
2. Барбарић, Д., *Филозофија њемачког идеализма*, Школска књига, Загреб 1998.
3. Зборник *Модерно читање Канта* (група аутора), Зав. за уџб., Београд 2005.
4. Кангрга, М., *Етика или револуција*, Нолит, Београд 1983.
5. Кант, И., *Двије расправе*, Матица хрватска, Загреб 1953.
6. Фихте, Ј.Г., Основа цјелокупне науке о знаности, Напријед, Загреб 1974.
7. Кант, И., *Критика чистог ума* (Предговор 1 и 2; Увод), БИГЗ, Београд 1990.
8. Кант, И., *Критика практичког ума* (Предговор, Увод и Закључак), ПЛАТΩ, Београд 2004.
9. Кант, И., *Критика моћи суђења* (Увод, пар. 61-78), БИГЗ, Београд 1991.
10. Кант, И., *Ум и слобода* (стр. 27-49; 135-171; 179-193), Вел. едиц. идеја, Београд 1974.

Естетика 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 5

Услов: Нема

Циљ предмета

Циљ предмета „Естетика 1“ је реактуализација филозофске оријентације овог предмета. Овај циљ биће остварен студирањем темељних дела и списа који се односе на естетско подручје, која су издржавала пробу времена, која подлеже најозбиљнијим питањима уметности и њеној улози и која су основ најутицајнијих естетичких оријентација. Студиј заснован на таквој припадајућој литератури требао би да еманципује студенте и оспособи их за самостална истраживања.

Исход предмета

Исход предмета би био оспособљавање студената за самостална естетичка истраживања.

Садржај предмета

Теоријска настава

Искуство је показало да је најпродуктивније комбиновати историјско-проблемски метод. У том смислу студиј предвиђа упознавање са главним естетским учењима од пресократоваца до данас, као и уочавање темељних проблема који су и данас отворени у естетици.

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофско-естетичких текстова.

Литература

1. Платон, *Ијон. Хипија Већи. Гозба. Федар*, БИГЗ, Београд 2000.
2. Платон, *Држава*, БИГЗ, Београд 1993.
3. Аристотел, *О песничкој уметности*, Зав. за уџб. и нас. сред., Београд 1990.
4. Кант, И., *Критика моћи суђења*, БИГЗ, Београд 1991.
5. Хегел, Г.В.Ф., *Естетика I-III*, БИГЗ, Београд 1975.
6. Хартман, Н., *Естетика*, БИГЗ, Београд 1979.
7. Хајдегер, М., *Извор уметничког дела*, Слово, Врбас 1996.
8. Гадамер, Х.Г., *Огледи о филозофији умјетности*, АГМ, Загреб 2003.
9. Морпурго-Таљабуе, Г., *Савремена естетика*, Нолит, Београд 1968.
10. Татаркјевич, В., *Историја шест појмова*, Нолит, Београд 1980.
11. Еко, У., *Умјетност и љепота у средњовјековној естетици*, Профил, Загреб 2006.

Филозофија науке

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Нема услова.

Циљ предмета: Основни циљ наставе филозофије науке јесте упознавање студената са проблемима и правцима модерне филозофије науке. То подразумева развијање како систематског интереса за структуру научног знања и научне аргументације тако и историјско-друштвеног интереса за развој наука. Студије филозофије науке обједињују у себи логичка, методолошка, епистемолошка, историјско- и социјално-филозофска разматрања, али исто тако покрећу проблем етичке и социјалне одговорности научника.

Исход предмета: Од студија филозофије науке се очекује да ће оспособити студенте да критички промишљају основне научно-теоријске концепције као и да ће умети да увиде филозофску релевантност научних проблема.

Садржај предмета

Теоријска настава: Појам, предмет и подела филозофије науке. Историја филозофије науке. Главни правци филозофије науке (позитивизам, конвенционализам, операционализам, критички рационализам, методологија истраживачких програма, конструктивизам, историзам итд.). Контроверзе у филозофији науке (спор о позитивизму, Поперова критика индукције, Фајерабендова критика науке, Фукоова археологија хуманистичких наука). Разграничење науке од филозофије (метафизике). Природне и духовне науке. Интердисциплинарност и трансдисциплинарност. Историја науке. Друштвена условљеност научног рада и сазнања. Могућности и границе науке. Псеудо-наука и критика науке. Криза науке. Етика науке.

Практична настава: Вежбе на којима се обрађују главни представници филозофије науке (Конт, Попер, Кун, Фајерабенд, Лакатош и др.).

Примарна литература: 1. Вебер, М.: *Наука као позив*, ИКЗС, Сремски Карловци-Нови Сад 1998; 2. Кун, Т.: *Структура научних револуција*, Нолит, Београд 1974; 3. Попер, К. Р.: *Претпоставке и побијања*, ИКЗС, Сремски Карловци/Нови Сад 2002; 4. Сесардић, Н. (прир.): *Филозофија науке*, Нолит, Београд 1985; 5. Фајерабенд, П.: *Против методе*, Веселин Маслеша, Сарајево 1987; 6. Фуко, М.: *Ријечи и ствари*, Нолит, Београд 1971; 7. Хусерл, Е.: *Криза европских наука и трансцендентална феноменологија*, Дечје новине, Горњи Милановац 1991; 8. Comte, A.: *Курс позитивне филозофије*, Универзитетска ријеч, Никшић 1989.

Секундарна литература: 1. Аћимовић, М.: *Филозофија мишљења*, Футура публикације, Нови Сад 2007; 2. Новаковић, С.: *Увод у општу методологију и историја методолошке мисли*, Филозофски факултет, Београд 1994; 3. Павловић, Б.: *Филозофија науке*, Плато, Београд 2007.

Онтологија 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање са метафизиком као средишњим филозофским становиштем у историјском развоју филозофије. Повезивање

онтолошких појмова и проблема са темељима човековог сазнања, његове праксе и стваралаштва. Стицање знања о средишњим онтолошким концепцијама. Увид у проблем филозофског позиционирања онтологије као средишње филозофске дисциплине.

Исход предмета

Стицање свеобухватног знања о историјском развоју средишњих филозофских појмова. Оријентисање у погледу основних становишта која су довођена у везу са идејом прве филозофије. Стицање претпоставки за конкретну примену средишњих појмова онтолошке традиције у контексту савременог света.

Садржај предмета

Теоријска настава

Стицање свеобухватног знања о историјском развоју средишњих филозофских појмова. Оријентисање у погледу основних становишта која су довођена у везу са настанком идеје прве филозофије. Стицање претпоставки за конкретну примену средишњих појмова онтолошке традиције у контексту савременог света. Античко заснивање прве филозофије. Платон: највиши родови. Аристотел: епистеме тис. Плотин и неоплатонистичка метафизика. Псеудо Дионизије и Хришћанска прерада метафизике. Нововековно заснивање онтологије. Декарт и Лајбниц.

Практична настава:Вежбе, Други облици наставе, Студијски истраживачки рад

Литература

Платон, *Софист*, Плато, Београд, 2000.

Аристотел, *Метафизика*, Паидеиа, Београд, 2007.

Плотин, *Енеаде*, (одабрани делови), Књижевне новине, Београд 1984.

Псеудо Дионизије Аеропагита, *О божанским именима*, Откровење, Београд, 2009.

Тома Аквински, *Биће и суштина*, Дерета, Београд 2010.

Рене Декарт, *Медитације о првој филозофији*, Завод за уџбенике, Београд 2012.

Лајбниц, Г. В. Ф., *Монадологија*, Култура, Београд 1957.

Спекулативна филозофија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 8

Услов: Нема

Циљ предмета

Предмет обухвата други део изузетно значајног раздобља у историји филозофије, које се именује изразом Немачка класична филозофија или Немачки идеализам. Обухвата филозофске концепције Шелинга и Хегела, уз додатак тематског блока који обухвата једну од значајнијих филозофских реакција на Хегелову филозофију (Марксова филозофија). Студиј овога предмета треба да омогући продубљено филозофско разумевање сложених мисаоних и појмовно-категоријалних склопова, изграђивање способности за синтезу претходно стечених филозофских знања и увида, као и разумевање темељних токова модерне филозофије.

Исход предмета

Савлађивање основне тематске садржине Шелингове и Хегелове филозофије**.**

Садржај предмета

Теоријска настава

Шелингово превладавање Фихтеовог субјективног идеализма; Смисао анализе „објективнога“; Шелинг и романтизам; Заснивање филозофије природе; Филозофија природе и утемељење анализе самосвести; Филозофија природе и трансцендентална филозофија; Систем апсолутног идентитета; Проблем односа идентитета и неидентитета; Идентитет и апсолут; Појам интелектуалног опажаја; Естетички и апсолутни идеализам; Филозофија и религија; Питање о слободи; Шелингова позна филозофија; Хегелов „јенски период“; Хегелов однос према Канту, Фихтеу и Шелингу; Идеја филозофског система у Предговору *Феноменологији духа*; Проблем односа између феноменологије духа, науке логике и енциклопедијског система; Појам духа; Дијалектика и спекулација; Идеја филозофског система; Место феноменологије духа у филозофском систему; Наука логике као онтологика; Филозофија природе; Утемељење филозофије духа; Филозофија субјективног духа; Филозофија објективног духа; Филозофија апсолутног духа; Заснивање филозофије историје филозофије; Филозофија историје; Филозофија религије; Естетика у Хегеловом систему. Марксова рецепција Хегелове филозофије; Појмови човека, рада, отуђења и повести код Маркса; Идеја укидања као озбиљења филозофије; Критика Хегелове филозофије права; Идеја заснивања транс-грађанског друштва.

Практична настава: Вежбе

Анализа филозофских изворних текстова.

Литература

1. Филиповић, В., *Класични њемачки идеализам*, Матица хрватска, Загреб 1962.
2. Барбарић, Д., *Филозофија њемачког идеализма*, Школска књига, Загреб 1998.
3. Кангрга, М., *Етика или револуција*, Нолит, Београд 1983.
4. Перовић, М.А., *Почетак у филозофији* (Увођење у Хегелову филозофију), Изд. к. Вркатић, Нови Сад 1994.
5. Кожев. А., *Како читати Хегела*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1990.
6. Шелинг, Ф.В.Ј., *Систем трансценденталног идеализма*, Напријед, Загреб 1986; Шелинг, Ф.В.Ј., *О битству слободе*, Цекаде, Загреб 1985.
7. Хегел, Г.В.Ф., *Јенски списи*, В. Маслеша, Сарајево 1983; Хегел, Г.В.Ф., *Феноменологија духа*, Накл. Љевак, Загреб 2000; Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1989; Хегел, Г.В.Ф., *Енциклопедија филозофијских знаности*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1987.
8. Маркс, К., Енгелс, Ф., „Економско-филозофски рукописи“ (у *Рани радови*), Напријед,

Загреб 1989.
9. Маркс, К., *Капитал*, Култура, Београд 1964.

Естетика 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 5

Услов: Нема

Циљ предмета

Циљ предмета „Естетика 2“ је реактуализација филозофске оријентације овог предмета. Овај циљ биће остварен студирањем темељних дела и списа који се односе на естетско подручје, која су издржавала пробу времена, која подлеже најозбиљнијим питањима уметности и њеној улози и која су основ најутицајнијих естетичких оријентација. Студиј заснован на таквој припадајућој литератури требао би да еманципује студенте и оспособи их за самостална истраживања.

Исход предмета

Исход предмета би био оспособљавање студената за самостална естетичка истраживања.

Садржај предмета

Теоријска настава

Искуство је показало да је најпродуктивније комбиновати историјско-проблемски метод. У том смислу студиј предвиђа упознавање са главним естетским учењима од предсократоваца до данас, као и уочавање темељних проблема који су и данас отворени у естетици.

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофско-естетичких текстова.

Литература

1. Платон, *Ијон. Хипија Већи. Гозба. Федар*, БИГЗ, Београд 2000.
2. Платон, *Држава*, БИГЗ, Београд 1993.
3. Аристотел, *О песничкој уметности*, Зав. за уџб. и нас. сред., Београд 1990.
4. Кант, И., *Критика моћи суђења*, БИГЗ, Београд 1991.
5. Хегел, Г.В.Ф., *Естетика I-III*, БИГЗ, Београд 1975.
6. Хартман, Н., *Естетика*, БИГЗ, Београд 1979.
7. Хајдегер, М., *Извор уметничког дела*, Слово, Врбас 1996.
8. Гадамер, Х.Г., *Огледи о филозофији умјетности*, АГМ, Загреб 2003.
9. Гилберт, К.Е., Кун, Х., *Историја естетике*, Култура, Београд 1969.
10. Грлић, Д., *Естетика I-IV*, Напријед, Загреб 1974.
11. Кроче, Б., *Бревијар естетике*, Глобус, Загреб 2001.

Филозофска антропологија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање основних становишта о човеку током историје филозофије. Увид у историјске претпоставке настанка филозофске антропологије као самосталне филозофске дисциплине. Увид у специфичности филозофске антропологије у односу на сродне дисциплине из подручја природниих наука. Упознавање са могућностима интердисциплинарног рада на пољу филозофске антропологије.

Исход предмета

Стицање обухватног знања с обзиром на специфичности појединих историјских епоха у поимању човека. Оријентисање у погледу основних становишта и идеја која су тематизована филозофским поимањем човека. Међусобно диференцирање различитих приступа човеку. Практична примена тих сазнања у односу на конретне антрополошке проблеме са којима се суочавамо у савременом свету.

Садржај предмета

Теоријска настава

Антички појам човека. Хеленистичке концепције човека. Хришћански појам човека. Ренесансна «обнова». Просветитељска тематизација човека. Романтичарска критика просвећеног човека. Човек у филозофији немачког идеализма. Конституција филозофске антропологије као самосталне дисциплине. Основни феномени људског постојања. Људске институције из перспективе филозофске антропологије. Могућности сарадње филозофије и природних наука на пољу филозофске антропологије.

Практична настава

Пројекција филмова и других материјала. Разматрање савремених уметничких дела и медијске културе са становишта проблема филозофске антропологије ради испитивања могућности апликације њених тема и увида ради задобијања продубљенијег разумевања савременог човека.

Литература

Аристотел, *Политика (књига 1)*, БИГЗ, Београд 1984.

Епиктет, *Обрасци воље и среће*, Слободна књига, Београд 2001.

Св. Павле, *Посланица коринћанима*, Српска патријаршија, Београд 2009.

Пико дела Мирандола, *Говор о достојанству човекову*, Филип Вишњић, Београд, 1994.

Рене Декарт, *Страсти душе* (стр. 7-36.), Бонарт, Нова Пазова, 2002.

Ј. Г. Хердер, *Расправа о пореклу језика*, ИКЗС, Нови Сад, 1989.

В. фон Хумболт, *Списи из антропологије и историје* (стр. 26-51.), Нови Сад, 1991.

Фридрих Ниче, *Еце хомо*, (стр. 81-137.), Рад, Београд 2001.

Макс Шелер, *Положај човека у космосу*, (стр. 113-151.), Свјетлост, Сарајево, 1987.

Хелмут Плеснер, *Ступњеви органског и човјек*, (стр. 353-415.) Свјетлост, Сарајево, 1981.

Арнолд Гелен, *Човјек*, (стр. 7-62.), Свјетлост, Сарајево, 1990.

Онтологија 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање са метафизиком као средишњим филозофским становиштем у историјском развоју филозофије. Повезивање онтолошких појмова и проблема са темељима човековог сазнања, његове праксе и стваралаштва. Стицање знања о средишњим онтолошким концепцијама. Увид у проблем филозофског позиционирања онтологије као средишње филозофске дисциплине.

Исход предмета

Стицање свеобухватног знања о историјском развоју средишњих филозофских појмова. Оријентисање у погледу основних становишта која су довођена у везу са идејом прве филозофије. Стицање претпоставки за конкретну примену средишњих појмова онтолошке традиције у контексту савременог света.

Садржај предмета

Теоријска настава

Кантова критичка ревизија онтологије. Фихтевово сједињавање онтологије са практичком филозофијом. Шелингова концепција онтологије и филозофиј а природе. Хегелово утемељење

онтологије као науке логике. Постхегеловско оспоравање онтологије. Ничеова онтологија. Феноменолошка онтологија. Фундаментална онтологија. Савремене ревизије онтологије. Етика као прва филозофија. Могућности савремене трансформације онтологије.

Практична настава

Рад на изради семинарског рада. Практична примена филозофских сазнања са подручја темељног онтолошког вокабулара у његовом сучељавању са актуелним филозофским проблемима

Литература

Кант, И., *Који су стварни напреци које је метафизика остварила у Немачкој од Лајбницових и Волфових времена*, ИКЗС, Нови Сад, 2004.

Фихте, Ј. Г., *О појму учења о науци*, БИГЗ, Београд, 1976.

Шелинг, Ф. В. Ј., *Увод у Нацрт система филозофије природе*, ИКЗС, Нови Сад, 2009.

Хегел, Г. В. Ф., *Наука логике I. Учење о бићу*, БИГЗ, Београд 1976.

Ниче, Ф., „Како је прави свет постао бајка“, у: *Књига о филозофу*, Службени гласник, Београд, 2011.

Хусерл, Е., *Картезијанске медитације,* ЦЗКССО, Загреб 1975.

Хајдегер, М., *Битак и време (Увод)*, Завод за уџбенике, Београд, 2007.

Хартман, Н., «Предмет спознаје. Онтологијско утемељење»

(189-323); «Свијест проблема и прогрес спознаје «

(452-479), Напријед, Загреб, 1976.

Адорно, Т. В., »Однос спрам онтологије«, у: *Негативна дијалектика*, БИГЗ, Београд, 1979.

Левинас, Е., “Да ли је онтологија фундаментална?“, у: *Међу нама*, ИКЗС, Нови Сад 1998.

Савремена филозофија 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 9

Услов: Нема

Циљ предмета: Савремена филозофија 1 има за циљ да упути студенте четврте године у широку лепезу различитих стремљења, праваца и струја која се јављају након довршења класичног немачког идеализма. Циљ предмета се остварује проучавањем филозофских учења из XIX И XX века у њиховом односу према традицији филозофије из које израстају, док се, са друге стране, истовремено указује на проблеме који су отворени и постављени као актуални задаци мишљења.

Исход предмета: Исход предмета је да студенти стекну увид у специфичности, основне тезе и најважнија извођења филозофских учења која припадају различитим правцима савременог мишљења.

Садржај предмета:

Теоријска настава - Последње повесно раздобље филозофирања расподељено је на неколико тематских целина унутар велике разноликости орјентација у савременој филозофији. На овом курсу се обрађују: ирационалистички рефлекс на систем, апсолутни идеализам и општу рационалност (Шопенхауер, Ниче, Бергсон); потенцирање особитости духовног спрам природног битка које истиче херменеутика у Дилтајевој критици историјског ума и у Гадамеровој филозофској херменеутици; сучељавање са актуелним проблемима времена, уз критички однос спрам филозофском прошлошћу, унутар анализи суштине друштвеног битка у оквиру критичке теорије друштва (Лукач, Маркузе и Хабермас); те критика основних начела модерне у целини с позиција (пост)структурализма и постмодерне (Фуко, Дерида и Лиотар).

Практична настава: Вежбе

Непосредна интерактивна анализа примарне литературе.

Литература (за избор је понуђен проширени списак)

1. Шопенхауер, А., *Свет као воља и представа*, Службени гласник, Београд, 2012
2. Ниче, Ф., *Воља за моћ*, Дерета, Београд, 2012
3. Бергсон, А., *Оглед о непосредним чињеницама свести* , Деметра, Загреб, 200
4. Дилтај, В., *Заснивање духовних наука*, Просвета, Београ, 1980
5. Гадамер, Х-Г., *Истина и метода*, Деметра, Загреб, 2012
6. Лукач,Ђ., *Повијест и класна свест*, Напријед, Загреб, 1977
7. Маркузе,Х., *Ерос и цивилизација,* Напријед, Загреб, 1965
8. Хабермас, Ј., *Филозофски дискурс модерне*, Глобус, Загреб, 1988
9. Фуко, М., *Археологија знања*, Плато, Београд, 1998
10. Дерида, Ж., *О граматологији*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1976
11. Лиотар, Ј.Ф., *Постмодерно стање*, Братство-Јединство, Нови Сад, 1988

Филозофија историје

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 8

Услов: нема

Циљ предмета

Студирање филозофије историје има неколико основних циљева: апсолвирање повесног мишљења у филозофији, тематско овладавање повешћу филозофске дискусије о појму времена, повести и повесности, оријентација у дискусијама о проблему заснивања филозофије историје, као и

оријентација у филозофском заснивању историографске науке. Од посебног је значаја да студирање филозофије историје, у хоризонту савремене филозофије омогући добар тематски увид у водеће филозофске концепције и проблеме савремене епохе.

Исход предмета

Исход предмета састоји се у овладавању грађом филозофске рефлексије проблема времена и проблема историје.

Садржај предмета

Теоријска настава

Античка историографијаи проблем напретка у античкој филозофској литератури; јудео-хришћанско повесно мишљење; појам времена и историје код Августина; Вико и генеза секуларне филозофија повести; Хердерова филозофија повести; Кантов појам времена и повести; Хегелова феноменологија времена и повести; Марксово повесно мишљење; Критика историјског ума (Дилтај); Савремени спорови око филозофије повести и повесног мишљења (Неокантовство: Зимел); Хајдегеров појам времена и повесности, Левит и стратегије оспоравања филозофије повести

Практична настава

Анализа изворних текстова.

Литература

Августин, *Држава божија*, ЦИД Подгорица, 2004, (стр. 982-1005.)

Вико, Ђ., *Начела нове знаности*, Напријед, Загреб, 1982, (стр. 76-134.)

Монтескје, Ш., *О духу закона*, Београд 1989, Том I, (стр. 11-29, 329-354.), Том II, (стр. 285-301.)

Кант, И. „Идеја опште историје усмерене ка остварењу светског грађанског поретка“ и „Нагађања о почетку историје човечанства“ у: *Ум и слобода*, Идеје, Београд 1974.

Хердер, J. Г., *Идеје за филозофију повести човечанства*, ИКЗС, Нови Сад (стр. 209-236.) 2012.

Хегел, Г. В. Ф., *Филозофија историје*, Федон, Београд, 2006, (стр. 5-130;

К. Маркс, „Економско-филозофски рукописи из 1844. године“ у: Рани радови Маркса и Енгелса, Напријед, Загреб 1978, (стр. 256-271.)

Дилтај, В., *Изградња историјског света у духовним наукама*, БИГЗ, Београд 1980, (стр. 253-350.)

Хајдегер, М., *Битак и вријеме*, Напријед, Загреб, 1985, (стр. 423-498.)

Зимел, Г., *Проблем филозофије историје* , ИКЗС, Ср. Карловци/Н. Сад, 1994, (стр. 147-212.)

Левит, К., *Свјетска повијест и догађање спаса*, Загреб/Сарајево, 1990, (стр. 235-273.)

Филозофија природе 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: Активно и уредно присуство у настави, семинарски радови, усмени испит

Циљ предмета:

Да се студенти упознају с предметним и проблемским садржајем филозофије природе, у подручју филозофије физике и космологије.

Исход предмета:

Омогућити студентима филозофску оријентацију у логичким, методолошким, епистемолошким и онтолошким основама мишљења природе, у областима физике и космологије.

Садржај предмета

Теоријска настава

Увод у филозофију природе. Теологика природе: претплатонска физика, Платонова космологија, Аристотелова физика, нововековна натурфилозофија. Њутнова експериментална филозофија. Кант и Хегел, Дијалектика природе. Квантна физика и теорија релативитета. Теорије у космологији. Онтологија природе: материја, космос, простор, време, кретање. Детерминизам и каузалитет.

Практична настава: Вежбе

Анализа текстова: Аристотел: *Физика*, Њутн: *Математички принципи природне филозофије*, Хајзенберг: *Физика и филозофија,* Линде: *Физика честица и инфлаторна космологија*

Литература

Аћимовић, М.: *Онтологија природе*, Платон: *Тимај*, Аристотел: *Физика*, Њутн: *Математички принципи природне филозофије*, Хегел: *Филозофија природе*, Вајцзекер: *Јединство природе*, Хајзенберг: *Физика и филозофија*, Линде: *Физика честица и инфлаторна космологија*, Hartmann: *Philosophie der Natur*, Sciama: *Modern Cosmology*, Barrow: *Theories of Everything*

Савремена филозофија 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 9

Услов: Нема

Циљ предмета: Савремена филозофија има за циљ да, посредством различитих курсева, упути студенте четврте године у широку лепезу различитих стремљења, праваца и струја која се јављају након довршења Немачког идеализма. Циљ предмета се остварује проучавањем филозофских учења из XIX И XX века у њиховом односу према традицији филозофије из које происходе, с једне стране, док се , с друге стране, настоји указати на проблеме који су отворени и постављени као актуални задаци мишљења.

Исход предмета: Исход предмета је да се студенти упуте у разумевање основних праваца и проблема Савремене филозофије.

Садржај предмета

Теоријска настава

На овом курсу се у оквиру последњег повесног раздобља филозофирања обрађују следеће тематске целине: супротстављање систему, идеалистичкој концепцији ума, уз обнављање онтолошке оријентације са посебним наглашавањем значаја човековог битка унутар филозофије егзистенције (Кјеркегорова религиозно-егзистенцијална онтологија, Јасперсова периехонтологија, Хајдегерова фундаментална онтологија, Сартрова феноменолошка онтологија); успостављање феноменолошке методе као својеврсне ревитализације филозофије субјективности унутар широког и на разнородним подручјима демонстрираног феноменолошког покрета (Хусерлова трансцедентална феноменологија, Хартманова нова онтологија и Шелерова антропологија), позитивистичка стремљења и филозофија науке Расла, Витгенштајна и Попера.

Практична настава: Вежбе

Непосредна интерактивна анализа примарне литературе.

Литература (за избор је понуђен проширени списак)

1. Кјеркегор, С., *Појам стрепње,* Плато, Београд, 2002
2. Јасперс, К. *Филозофија*, ИКЗС, Нови Сад, 1989
3. Хајдегер, М., *Битак и време*, Службени гласник, Београ, 2007
4. Сартр, Ж-П., *Биће и ништавило,* Нолит, Београд, 1983
5. Хусерл, Е., *Криза европских наука*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1991
6. Хартман, Н., *Нови путеви онтологије*, Плато, Београд, 1998
7. Шелер, М., *Положај човека у космосу*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1987
8. Расл, Б., *Проблеми филозофије*, Нолит, Београд, 1980
9. Витгенштајн, Л., *Tractatus Logico-Philosophicus*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1987
10. Попер, К., *Логика научног открића*, Нолит, Београд, 1973

Филозофија природе 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 4

Услов: Активно и уредно присуство у настави, семинарски радови, усмени испит

Циљ предмета:

Упознавање студената с предметним и проблемским садржајем филозофије природе, у подручју филозофије биологије.

Исход предмета:

Омогућити студентима филозофску оријентацију у логичким, методолошким, епистемолошким и онтолошким основама филозофског мишљења у наукама биологије.

Садржај предмета

Теоријска настава

Увод у филозофију биологије. Порекло живота. Организам. Креационизам, механицизам и витализам. Теорија еволуције. Телеологизам и есенцијализам. Систематика. Порекло човека. Мозак. Душа и дух.

Практична настава: Вежбе

Анализа текстова: Дарвин: *Постанак врста*, Опарин: *Порекло живота*, Жакоб: *Логика живог*, Добжански: *Еволуција човечанства*, Ryle: *Concept of Mind*

Литература

Аћимовић, М.: *Онтологија природе*, Дарвин: *Постанак врста*, Опарин: *Порекло живота*, Крик: *Суштина живота*, Бергсон: *Стваралачка еволуција*, Собер: *Филозофија биологије*, Hull: *Philosophy of Biological Sciences*, Mayr: *Towards a New Philosophy of Biology*, Ruse: *The Philosophy of Biology*, Ryle: *Concept of Mind*, Churchland: *Neurophilosophy*

Методика наставе филозофије

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема

Циљ предмета

Основни циљ и задатак наставе методике наставе филозофије је теоријско и практично оспособљавање студената за организовање савремене наставе у складу са специфичношћу предмета филозофије и остваривање васпитно образовних задатака наставе филозофије, ангажовање ученика у настави, развијање критичког мишљења и самосталности у раду, спремности на ангажовање, сарадњу и одговорно преузимање обавеза.

Исход предмета

Исход предмета је оспособити студенте за организовање савремене наставе предмета филозофије уз остваривање васпитно образовних задатака наставе филозофије.

Садржај предмета

Теоријска настава

Методика наставе филозофије. Настава филозофије у средњој школи. Принципи у настави филозофије. Организациони облици наставе филозофије. Ученик и наставник у настави филозофије. Методе у настави филозофије. Средства у настави филозофије. Час у настави филозофије. Поступци увођења у филозофско мишљење. Планирање и припремање у настави филозофије. Оцењивање у настави филозофије.

Практична настава: Вежбе,

Реализовање модела часа уз обавезу израде Елабората

Литература

1. Маринковић. Ј., *Прилози методици наставе филозофије*, ЗИУ., Сарајево, 1968
2. Маринковић. Ј., *Утемељеност одгоја у филозофији*, Школска књига, Загреб, 1981
3. Маринковић. Ј., *Методика наставе филозофије*, Школска књига, Загреб, 1983
4. Аћимовић, М., *Прилог методици наставе логике*, Настава и васпитање, Београд, 1994
5. Јукић, С., *Настава у којој ученик мисли,* ВШОВ,Вршац, 2001
6. Квашчев, Р., *Развијање критичког мишљења код ученика*, ЗЗУИНСС, Београд, 1977
7. Вилотијевић. М., *Дидактика-Организација наставе*, ЗЗУИНС, Београд, 1999

Филозофија права

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема

Циљ предмета

„Филозофија права“, заједно с филозофијом политике, етиком и филозофијом економије, чини предметни и тематски корпус традиционалне практичке филозофије, иако се њезин релативно самостални филозофски статус ушвршћује тек од почетка 19. века. У повратном интерпретацијском погледу филозофији права се прикључује цела традиција теорија природног права, која се протеже од софистичке филозофије до данас. Студиј филозофије права омогућава студентима овладавање проблемском целином практичке филозофије, темељно познавање теорија природног права, као и разумевање права као једног облика људског *праксиса*.

Исход предмета

Предмет треба да омогући студентима заокруживање знања из целине практичке филозофије, с посебном проблематизацијом синтетичког карактера модерног *праксиса*.

Садржај предмета

Теоријска настава

Право и теорије природног права (Природа као регулативна идеја делања; Софисти и „право природе“; Платонов став о природном праву; Аристотел и појам природног права; Епикурејска, стоичка и римска традиција природног права; Појам природног права у филозофији Средњег века; Нововековна филозофија природног права; Појам природног права код Канта и Фихтеа; Слом идеје природног права код Хегела; Историјска школа права; Савремене дискусије о појму природног права); Успостављање појма права из диференције према појмовима обичаја и морала (Обичај и обичајност; *Етхос* и *номос* код Платона; Аристотелов појам закона и обичаја; Римски појам права; Модерна диференција права, обичаја и морала; Вунтова и Радбрухова диференција обичаја, морала и права); Појам права; Водеће доктрине и одређења права; Филозофска рефлексија појма права (Хегелова филозофија права; Неокантовска филозофија права; Филозофија позитивног права; Феноменолошка филозофија права; Марксизам и филозофија права; Онтологија права); Појам правности права (Појам правде; Правна и морална дужност; Правна и морална норма); Гране права.

Практична настава: Вежбе Анализа изворних текстова.

Литература

1. Перовић, М.А., *Практичка филозофија*, Графомедиа, Нови Сад 2004.
2. Тадић, Љ., *Филозофија права*, Напријед, Загреб 1983.
3. Висковић, Н., *Појам права*, Логос, Сплит 1981.
4. Радбрух, Г., *Филозофија права*, Нолит, Београд 1980.
5. Кант, И., *Метафизика морала*, Изд. књиж. З. Стојановића, С. Карловци-Н. Сад 1993.
6. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, „В. Маслеша“-„Свјетлост“, Сарајево 1989.

Филозофска терминологија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема

Циљ предмета: Циљ предмета је да се до усвајања основних филозофских појмова и њима примерених термина долази непосредном анализом текстова примарне филозофске литературе, како би се они разумели како у поступку њиховог настанка и извођења, тако и у контексту целине повести филозофије.

Исход предмета Исход предмета је да се студенти упуте у значење мреже основних филозофских појмовних творевина и термина.

Садржај предмета:

Теоријска настава

Својим програмом овај предмет представља синтезу два пута проучавања темељних филозофских термина. Са једне стране, он укључује интензивно систематско проблемско проучавање најзначајнијих појмова демонстрираних на примерима оних филозофа у чијим учењима сваки од тих појмова или бива конституисан и утемељен, или заузима централну позицију унутар целине неког од тих појединачних учења, или бива довођен до властитих крајњих консеквенци које могу бити релевантне за филозофско мишљење у целини. То подразумева обрађивање одабраних текстова пре свега из дела Платона, Аристотела, Канта, Хегела и Шелинга.

Практична настава: Вежбе

На вежбама се минуцозном анализом проучавају они термини који су од темељног значаја за филозофију, а који уједно отварају могућност покретања нових филозфских питања и проблема.

Литература:

За сваки семестар бирају се нова два текста (један за предавања, један за вежбе), у зависности од чега се предлаже и одговарајућа секундарна литература.

Епистемологија медија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема додатног услова.

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти упознају са епистемолошким промишљањем општег феномена медијалности као и са специфичношћу епистемолошког приступа појединим медијима.

Исход предмета

Очекује се да ће студенти стећи увид у значај који медији имају не само приликом преношења, расподеле и очувања знања у разним дискурсима и друштвеним институцијама, него и приликом његовог формирања и прихватања. Самим тим ће умети препознати медијалност као конститутивну црту самог знања, а медије као стубове на којима се изграђује архитектоника (научног) знања.

Садржај предмета

Теоријска настава

Задатак епистемологије медија: проучавање формирања и преношења знања преко појединачних медија (писмо, штампа, фотографија, филм, радио, телевизија, интернет итд.). Шири и ужи појам медија. Пренос информација и комуникација. Медији и јавно мнење. Проблем медијске обмане. Симулација и симулакруми. Медијски условљене трансформације опажања и сазнања. Медијална конструкција стварности. Разбијање стереотипа о искључиво негативној функцији медија у формирању слике света. Критика медија (дискусија њене оправданости). Компарација са сродним становиштима: Теорија објективног духа као пред-форма епистемологије медија (Хегел, Ханс Фрајер, Николај Хартман). Медијална филозофија духа. Теорија система и радикални конструктивизам. Теорије социјалне меморије.

Литература

1. Бењамин, В.: *Есеји*, Нолит, Београд 1974; 2. Бодријар, Ж.: *Симболичка размена и смрт*, Дечје новине, Горњи Милановац 1991; 3. Вирилио, П.: *Машине визије*, Светови/Октоих, Нови Сад/Подгорица 1993; 4. Касирер, Е.: *Филозофија симболичких облика*, БМГ, Београд 2000; 5. Кракауер, З.: *Природа филма*, Институт за филм, Београд 1971; 6. Луман, Н.: *Друштвени системи*, ИКЗС, Сремски Карловци/Нови Сад 2001; 7. Маклуан М.: *Познавање општила – човекових продужетака*, Просвета, Београд 1971; 8. Платон: *Федар*, БИГЗ 1985.

Биоетика

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема

Циљ предмета

Биоетика је нова грана „примењене“ или „практичке етике“, која се развила од седамдесетих година 20. века, бележећи врло интензиван развој и привлашећи велику пажњу како научних и медицинских кругова, тако и шире јавности у развијеним земљама, а онда постепено и самих филозофа и теоретичара с подручја филозофске етике. Интерес за фундаментална питања живота (првенствено у његовом био-медицинском, а онда и у социјалном погледу), заштиту права свих облика живота, нови концепт медицинске етике и нови однос према различитим аспектима савремене егзистенције људи одредили су да биоетика у данашње време постане подручјем високих нада, али и теоријских контроверзи. Због тога, смисао избора овога студијског предмета на основним академским студијама садржан је у успостављању могућности да се студенти не само оријентишу у савременим биоетичким дискусијама и питањима, него и да формирању самостално мишљење о њима.

Исход предмета

Предмет треба да омогући студентима упознавање с основним правцима и проблемима савремене дискусије о различитим биоетичким проблемима.

Садржај предмета

Теоријска настава

Појам биоетике; Разлози и околности настанка биоетике; Проблем одређења предмета биоетике; Проблем методе биоетике; Филозофске и аксиолошке основе биоетике; Моћ и немоћ биоетичке експертизе; Етика против биоетике?; Медицинска етика и биоетика као нова медицинска етика; Основни проблеми биоетике; Биоетика као еколошка етика; Биоетика као „етика животиња“?; Биоетички појам живота; Биоетика, генетика и пренатална дијагностика; Биоетика и полност (Проблем побачаја; Проблем оплодње; Проблем стерилизације); Проблем биомедицинских експеримената на човеку; Проблем пресађивања органа; Еутаназија и достојанство смрти (Контроверзе еутаназије; Право на еутаназију); Етичке дилеме еугенике; Биуоетика и болести зависности; Биоетика и инфекција ХИВ-ом; Геронтолошка етика; Медицина у времену ограничених економских и финансијских ресурса.

Практична настава: Вежбе

Рад на вежбама на коме ће се студенти фокусирати на одређене биоетичке проблеме и парадигматичне случајеве.

Литература

1. Ракић, В., Младеновић, И., Дрезгић, Р., *Биоетика*, Сл. гласник, Београд 2012.
2. Крзнар, Т., *Знање и деструкција*, Пергамена, Учит. фак. свеуч. у Загребу, Загреб 2011.
3. *Архе*, часопис за филозофију, год. VI, бр. 12, Нови Сад 2009.
4. Човић, А., Госић, Н., Томашевић, Л., (ур.), *Од нове медицинске етике до интегративне биоетике*, Пергамена, Хрв. биоет. друшт., Загреб 2009.
5. Жарден, Џ.Р. де., *Еколошка етика*, Сл. гласник, Београд 2006.
6. Човић, А., *Етика и биоетика*, Пергамена, Загреб 2004.

Филозофија технике

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема

Циљ предмета

„Филозофија технике“ представља целину филозофског промишљања тоталитета аспеката феномена технике (настанак, развој, примена, значење и последице за појединце, економски, социјални и културни живот). Као изборни предмет у завршној фази основних академских студија филозофија технике треба да омогући продубљени студиј студентима који имају посебни интерес за проблеме традиционалне поиетичке филозофије, посебно у њеном модерном разгранавању и раздвајању у посебне филозофске дисциплине (естетика и филозофија технике).

Исход предмета

Предмет треба да упути студенте у бит поиетичке филозофије, посебно на позицију технике у савременој епохи, с њеним амбивалентним последицама по егзистенцију човека

Садржај предмета

Теоријска настава

Смисао ране хеленске супротности *physis-techne*; Појам *техне* код Платона; Појмови *поиесис* и *техне* у Аристотеловој филозофији; *Техне* и техника; Смисао схоластичког идентитета и разлике појмова *actus* и *operatio*; Нововековне природне науке и техника; Просветитељско схватање технике; Идеја напретка и техника; Однос појма расудне снаге и појма технике код Канта; Порекло технике из телеолошког принципа код Хегела; Марксов појам технике (Техника и капитал; Рад и техника); Проблем заснивања модерне филозофије технике; Филозофија технике као критика технике; Хајдегеров појам технике; Маркузеов и Блохов појам технике; Техника као идеологија.

Практична настава: Вежбе

Анализа изворних филозофских текстова.

Литература

1. Платон, *Кратил*, (у *Кратил. Теетет. Софист. Државник*), ΠΛΑΤΩ, Београд 2000.
2. Маркс, К., *Капитал* (том II), Култура, Београд 1964.
3. Бургер, Х., *Филозофија технике*, Напријед, Загреб 1979.
4. Хајдегер, М., „Питање о техници“, у: *Крај филозофије и задаћа мишљења*, Напријед, Загреб 1996.
5. Блох, Е., *Принцип нада*, Напријед, Загреб 1981.
6. Хабермас, Ј., *Техника и знаност као „идеологија“*, Школска књига, Загреб 1986.

Филозофија духа

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема услова.

Циљ предмета

Циљ овог предмета је да студенти добију преглед позиција и контроверзи у области тзв. „филозофије духа“ као једне од најактуалнијих филозофских дисциплина.

Исход предмета

Исход овог предмета је да студенти стекну знање о филозофским основама проучавања односа телесног и менталног и да умеју сами просуђивати квалитет аргументације представника различитих становишта на овом пољу.

Садржај предмета

Теоријска настава

Појам филозофије духа (*Philosophy of Mind*). Историја филозофије духа. Историја неурофизиологије. Однос између тела и духа као класични филозофски проблем. Декартов дуализам као полазиште нововековних контроверзи. Психофизички паралелизам, материјализам, (епи)феноменализам, редукционизам. Класичне и нове форме монизма. Проблем свести. Мозак и свест (неурофилозофија). Критика когнитивизма. Мишљење и језик. Аналитичка филозофија духа. Метода мисаоних експеримената. Проблем интенционалности духа. Намера и радње. Проблем слободе воље. Детерминизам, индетерминизам, компатибилизам. Проблем слабе воље. Теорија емоција (аналитички и неурофилозофски аспекти). Проблеми персоналног идентитета. Теорије памћења.

Практична настава на вежбама

На вежбама се детаљно проучавају текстови модерних филозофа духа (Витгенштајн, Дејвидсон, Нејгел, Патнам, Серл, Рорти ...). Како би боље разумели аргументативне технике (посебно оне којима се користе аналитички филозофи), студенти требају приликом писања семинарског рада да употребе неке од њих.

Литература

1. Аћимовић, М.: *Филозофија мишљења*, Футура публикације, Нови Сад 2007; 2. Витгенштајн, Л.: *Филозофска истраживања*, Нолит, Београд 1969; 3. Декарт, Р.: *Страсти душе*, Бонарт, Нова Пазова 2002; 4. Дејвидсон, Д.: *Метафизички огледи*, Студентски издавачки центар, Београд 1995; 5. Rorty, R.: *Филозофија и огледало природе*, В. Маслеша, Сарајево 1990; 6. Серл, Џ.: *Свест, мозак и наука*, Центар за филозофију и друштвену теорију Института друштвених наука, Београд 1990; 7. Сесардић, Н.: *Физикализам*, Истраживачко-издавачки центар ССО Србије, Београд 1984; 8. Станковић, Б. (прир.): *Психофизички идентитет или сазнајно повлашћен положај?*, Мали Немо, Панчево 2004; 9. Шанже, Ж.-П.: *Неуронски човек*, Нолит, Београд 1986.

Филозофија историје филозофије

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Тематизација значаја конституције историје филозофије као филозофске дисциплине и њеног средишње улоге у развијању филозофије. Упознавање са најважнијим становиштима у приступу историји филозофије у светлу различитих могућности односа према филозофском наслеђу. Преглед основних метода историје филозофије укључујући и разматрање појединих

филозофских метода који своје порекло пре свега захваљују историјско-филозофским увидима.

Исход предмета

Исход предмета је да упути студенте у проблематику заснивања Историје филозофије као филозофске дисциплине.

Садржај предмета

Теоријска настава

Проблем развоја филозофије и његова специфичност у односу на остале духовне науке. Основни појмови као претпоставке конституције историје филозофије: појам догађања, повести, времена, развоја, континуитета-дисконтинуитета. Проблем јединства филозофије. Однос филозофије према нефилозофским приступима историји филозофије: психолошком, социолошком и биографском. Могућности трансценденталног приступа историји филозофије. Спекулативно заснивање историје филозофије. Историја филозофије као типологија погледа на свет. Новокантовско становиште: Историја филозофија као повест проблема. Херменеутички приступ историји филозофије: Повест појма као историја филозофије. Традиција филозофије као баласт и подстицај: »О користи и штети историје филозофије«. Феноменолошка реконструкција историје филозофије. Фундаментално онтолошка деструкција историје филозофије. Структуралистичка тематизација историје филозофије: Телеологија и археологија. Постмодерна разградња јединства историје филозофије. Савремени увиди у историју филозофије.

Практична настава

Анализа филозофских изворних текстова.

Литература

Гелдзецер, Луц, »Историја философије као проблем«, у: *Луча* XXVI- 1, 2009, Никшић, (стр. 7-18.)

Гарсија, Хорхе, *Филозофија и њена историја*, Ф. Вишњић, Београд 2002, (стр. 221-231.)

Дилтај, Вилхелм, »Типови погледа на свет и њихово образлагање у метафизичким системима« у: *Суштина филозофије*, Ср. Карловци/Нови Сад 1997, (стр. 85-149.)

Фуко, Мишел, »Историјско а приори и архив«, у: *Археологија знања*, Плато, Београд 1998, (137-152.)

Гадамер, Х.-Г, »Појмовна историја као филозофија«, у: *Похвала теорији*, Октоих, Подгорица 1998, (стр. 26-46.)

Хајдегер Мартин, »Превладавање метафизике«, у: *Предавања и расправе*, Плато Београд 1999, (стр. 53-77.)

Хартман, Николај, »О методи историје филозофије«, у: *Гледишта* 6/1980, Београд, стр. 98-117;

Хегел, Г. В. Ф, Увод у: *Историја филозофије*, БИГЗ, Београд 1991, (стр. 9-99.)

Хусерл, Едмунд, »Оглед о извору геометрије« у: *Криза европских наука*, Дечје новине Г. Милановац 1991, (стр. 279-297)

Иглтон, Тери, »Историје« у: *Илузије постмодернизма*, Светови, Нови Сад 1997, (стр. 64-95.)

Кант, Имануел, »Историја чистог ума«, у: *Критика чистог ума*, БИГЗ,Београд 1990, (стр. 503-509.)

Кант, Имануел, *Који су стварни напреци метафизике од Лајбницових и Волфових времена*, Светови, Нови Сад 2004.

Ниче, Фридрих, *О користи и штети историје за живот*, Светови, Нови Сад 2001.

Број ЕСПБ: 15

Услов: Нема

Циљеви завршног рада:

- знања у области Филозофија које је на нивоу који омогућава коришћење стручне литературе, али истовремено обухвата неке аспекте који се ослањају на кључна знања из овог поља студирања;

- знања и разумевања на начин који указује на професионални приступ послу или звању и потврђивање способности које се најчешће исказује смишљањем и одбраном аргумената и решавањем проблема унутар овог поља студирања;

- способности прикупљања и тумачења потребних података;

- способност размишљања о релевантним друштвеним, научним или етичким питањима;

- о раду и резултатима рада обавештава се стручна и шира јавност;

- способности које су неопходне за наставак студија.

Очекивани исходи:

- потврђивање знања у области Филозофија које је на нивоу који омогућава коришћење стручне литературе, али истовремено обухвата неке аспекте који се ослањају на кључна знања из овог поља студирања;

- примењивање знања и разумевања на начин који указује на професионални приступ послу или звању и потврђивање способности које се најчешће исказује смишљањем и одбраном аргумената и решавањем проблема унутар овог поља студирања;

- потврђивање способности прикупљања и тумачења потребних података;

- потврђивање способност размишљања о релевантним друштвеним, научним или етичким питањима;

- обавештавање о раду и резултатима рада стручне и шире јавности;

- потврђивање способности које су неопходне за наставак студија.

Завршни рад представља истраживачки рад студента којим он потврђује способност савлађивања методологије истраживања у области филозофије.

Увод, Теоријски део, резултати и дискусија, Закључак, Преглед литературе.

Методе извођења:

Одговарајућа филозофска метода анализе проблема. Текстуална метода.

Оцена (максимални број поена 100)

Енглески језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета јесте да студенти утврде претходно стечено знање енглеског језика и даље унапређују знање вокабулара и граматике, као и да развијају језичке вештине обрађујући теме прилагођене предвиђеном нивоу знања.

Исход предмета

До краја курса студенти савладавају градиво покривено првом половином укупног броја лекција у уџбенику достижући ниво знања између нижег средњег (*pre-intermediate*) и средњег (*intermediate*) нивоа.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

Комбиновањем елемената традиционалног приступа и комуникативног метода, студенти се упознају са граматичким структурама и вокабуларом, те развијају језичке вештине слушања, читања, говора и писања кроз разноврсне вежбе.

Тематске целине: слободно време, значајни догађаји из приватног живота, свакодневна рутина и посао, посебне прилике и празници, опис физичког изгледа и карактера, одмор и путовање, амбиције и снови.

Граматичке јединице: упитне конструкције; *Present Simple*; *Past Simple*; модални глаголи *should*, *can*, *have to*; *Present Continuous* и *Present Simple*; *Present Continuous* са значењем будућности; компарација придева; конструкције са *going to*, *planning to*, *would like to*, *would rather*; конструкција са *will*; *Present Perfect* и *Past Simple*.

Литература

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook, Mini-dictionary. Longman: London.

Cunningham, G. & Redstone, C. (2012). *Face2face. 2nd edition. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook. CUP: Cambridge.

Oxenden, C, Latham-Koenig, C. & Seligson, P. (2005). *New English File. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook. OUP: Oxford.

Енглески језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Енглески језик А2.1

Циљ предмета

Циљ предмета јесте да студенти наставе да унапређују знање вокабулара и граматике, као и да развијају језичке вештине обрађујући теме прилагођене предвиђеном нивоу знања.

Исход предмета

До краја курса студенти савладавају градиво покривено другом половином укупног броја лекција у уџбенику достижући очекивани средњи ниво знања (*intermediate*).

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

Комбиновањем елемената традиционалног приступа и комуникативног метода, студенти се упознају са граматичким структурама и вокабуларом, те развијају језичке вештине слушања, читања, говора и писања кроз разноврсне вежбе.

Тематске целине: различите земље и културе, живот некад и сад, здравље, интересовања, предмети у свакодневној употреби, одговарајућа особа за посао, новац, имагинарне ситуације.

Граматичке јединице: употреба чланова и квантификатора; модални глаголи *may, might, will*; конструкције са употребом садашњег времена и везника *if, when, before*; *Past Continuous*; конструкција *used to*; герунд; пасивне конструкције; *Present Perfect Continuous*, и *Present Perfect Simple*; *Past Perfect*; кондиционалне реченице.

Литература

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook, Mini-dictionary. Longman: London.

Cunningham, G. & Redstone, C. (2012). *Face2face. 2nd edition. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook. CUP: Cambridge.

Oxenden, C, Latham-Koenig, C. & Seligson, P. (2005). *New English File. Pre-Intermediate*. Students' book, Workbook. OUP: Oxford.

Енглески језик Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета је да, у контекстима које даје литература, студенти овладају вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, као и да на истом нивоу овладају вокабуларом и граматичким јединицама које обрађује литература.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се (у контекстима које литература пружа) служи вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, и да на истом новоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

Теме покривене у првих шест поглавља (модула) курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора, обухватају: представљање себе и упознавање других, успомене, различите земље и поднебља, животне приче, планове за будућност, вести и медије.

Граматичке јединице које се обрађују су: питања и кратки одговори, глаголска времена (*Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous, Present Perfect Simple, Present Perfect Continuous*), конструкције за изражавање будућности, поређење придева са изражавањем суптилнијих разлика, пасив, први кондиционал.

Литература

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Intermediate*. Students' book with Mini-dictionary. Pearson: London.

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Intermediate*. Workbook. Pearson: London.

Енглески језик Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Енглески језик Б1.1

Циљ предмета

Циљ предмета је да, у контекстима које даје литература, студенти овладају вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, као и да на истом нивоу овладају вокабуларом и граматичким јединицама које обрађује литература.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се (у контекстима које литература пружа) служи вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, и да на истом новоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

Теме покривене у других шест поглавља (модула) курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора, обухватају: друштвене контакте, важне проналаске и објекте, друштво и будућност, необичне приче, правила и слободе, дилеме и одлуке.

Граматичке јединице које се обрађују су: изражавање спонтаних одлука и предвиђања, односне реченице, квантификатори, глаголска времена (*Past Simple, Past Perfect*), први, други и трећи кондиционал, неуправни говор, изражавање обавезе и дозволе у садашњости и прошлости.

Литература

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Intermediate*. Students' book with Mini-dictionary. Pearson: London.

Cunningham, S. & Moor, P. (2005). *New Cutting Edge. Intermediate*. Workbook. Pearson: London.

Енглески језик Б2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Овладавање језичким вештинама на нивоу Б2.1, течно читање и разумевање релативно комплексних општих текстова, добро разумевање свакодневног говореног језика, овладавање вештином писања текстова на опште теме, усмено изражавање ставова и мишљења, разумевање елемената култура енглеског говорног подручја.

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме главне идеје сложенијих текстова који се баве конкретним и апстрактним темама, да компетентно учествује у размени мишљења са говорницима чији је матерњи језик енглески, да износи своје ставове релативно течно и да продукује јасан и повезан писани текст на релативно велики број тема.

Садржај предмета

Практична настава:Вежбе

Комбиновањем традиционалног приступа и комуникативног метода у оквиру курса се развијају све језичке вештине. Настава обухвата прву половину наставних јединица одабране литературе. Обрађују се теме прошлости и садашњости, породице и дома, постигнућа и изума, ума. Обрађују се следеће граматичке целине: понављање глаголских времена, помоћни глаголи, творба именица, герунда и придева, наративна глаголска времена, пасив, перфективна времена, чланови.

Литература

Cunningham, S. & P. Moor (2007). *New Cutting Edge Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook, Mini-dictionary. London: Longman.

Crace, A. & Acklam, R. (2012). *New Total English Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook. London: Pearson.

Soars, L. & Soars, J. (2006). *New Headway Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook. Oxford: Oxford University Press.

Енглески језик Б2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Енглески језик Б2.1

Циљ предмета

Овладавање језичким вештинама на нивоу Б2.2, течно читање и разумевање релативно комплексних општих текстова, добро разумевање свакодневног говореног језика, овладавање вештином писања текстова на опште теме, усмено изражавање ставова и мишљења, разумевање елемената култура енглеског говорног подручја.

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме главне идеје сложенијих текстова који се баве конкретним и апстрактним темама, да компетентно учествује у размени мишљења са говорницима чији је матерњи језик енглески, да износи своје ставове релативно течно и да продукује јасан и повезан писани текст на релативно велики број тема.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

Комбиновањем традиционалног приступа и комуникативног метода у оквиру курса се развијају све језичке вештине. Настава обухвата другу половину наставних јединица одабране литературе. Обрађују се теме животних успона и падова, ума, успеха и славе, комуникације међу људима, савремених достигнућа науке. Обрађују се следеће граматичке целине: релативне клаузе, герунд и инфинитив, модални глаголи, будућа глаголска времена, хипотетичке ситуације, управни и неуправни говор.

Литература

Cunningham, S. & P. Moor (2007). *New Cutting Edge Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook, Mini-dictionary. London: Longman.

Crace, A. & Acklam, R. (2012). *New Total English Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook. London: Pearson.

Soars, L. & Soars, J. (2006). *New Headway Upper-Intermediate*. Student's book, Workbook. Oxford: Oxford University Press.

Енглески језик Б2.3

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Енглески језик Б2.2

Циљ предмета

Даљи развој кодне и комуникативне компетенције на енглеском језику на нивоу Б2.3 (по класификацији Савета Европе) и оспособљавање студената за разумевање различитих типова писаних и говорних текстова и њихове структуре као и за успешну комуникацију у различитим друштвеним ситуацијама.

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме сложеније текстове који се баве конкретним и апстрактним темама, да препозна структуру неких основних типова текстова и у њима пронађе потребне информације, да учествује у разговору на разне теме, да у разговору затражи појашњења и да их разуме, да изрази своје мишљење и да га аргументује, а да при том употребљава разноврстан вокабулар и граматичке структуре.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

У оквиру предмета студенти практично развијају језичке вештине разумевања говорног језика, читања, усменог и писменог изражавања. Обрађују се граматичке и речничке јединице примерене наведеном нивоу уз употребу савремених наставних метода и расположивих средстава, уз обраду тематских целина из прве половине уџбеника.

Литература

Newbrook, J., Wilson, J. and Acklam, R. (2008). *FCE Gold Plus*. Coursebook and Exam Maximiser. Pearson Education, Harlow.

Haines, S and Stewart, B. (2008). *First Certificate Masterclass*. Student's book and Workbook OUP, Oxford.

Longman Dictionary of Contemporary English. 5th ed. Pearson Education, Harlow.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. 8th ed. OUP, Oxford.

Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Macmillan Education, Oxford.

Енглески језик Б2.4

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Енглески језик Б2.3

Циљ предмета

Даљи развој кодне и комуникативне компетенције на енглеском језику на нивоу Б2.3 (по класификацији Савета Европе) и оспособљавање студената за разумевање различитих типова писаних и говорних текстова и њихове структуре као и за успешну комуникацију у различитим друштвеним ситуацијама.

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме сложеније текстове који се баве конкретним и апстрактним темама, да препозна структуру неких основних типова текстова и у њима пронађе потребне информације, да учествује у разговору на разне теме, да у разговору затражи појашњења и да их разуме, да изрази своје мишљење и да га аргументује, а да при том употребљава разноврстан вокабулар и граматичке структуре.

Садржај предмета

Практична настава: Вежбе

У оквиру предмета студенти практично развијају језичке вештине разумевања говорног језика, читања, усменог и писменог изражавања. Обрађују се граматичке и речничке јединице примерене наведеном нивоу уз употребу савремених наставних метода и расположивих средстава, уз обраду тематских целина из друге половине уџбеника.

Литература

Newbrook, J., Wilson, J. and Acklam, R. (2008). *FCE Gold Plus*. Coursebook and Exam Maximiser. Pearson Education, Harlow.

Haines, S and Stewart, B. (2008). *First Certificate Masterclass*. Student's book and Workbook OUP, Oxford.

Longman Dictionary of Contemporary English. 5th ed. Pearson Education, Harlow.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. 8th ed. OUP, Oxford.

Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Macmillan Education, Oxford.

Француски језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан један од студијских програма на Филозофском факултету

Циљ предмета:

Стицање основних језичких вештина и основне комуникативне компетенције француског језика.

Исход предмета

Студенти су у стању да поздраве и да се представе на француском, као и да представе неког. Могу да позову и да одговоре на позив.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: Поздрављање. Представљање. Израђавање личног става. Коришћење формулара. Позивање и одговор на позив.

Култура и цивилизација: Основни појмови о Француској и другим франкофоним земљама.

Граматика: Презент правилних и најчешћих неправилних глагола. Члан (одређени, неодређени и сажети). Број. Род. Постављање питања. Негација. Личне заменице (ненаглашене и наглашене).

Лексика: Најчешће употребљаване речи у свакодневној комуникацији.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање на елементарном нивоу.

Литература

Girardet, J. et Pécheur, J., *Campus 1*, CLE International, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Француски језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Одслушан/положен испит из Француског језика – почетни курс I (А1.1)

Циљ предмета:

Стицање језичких вештина и развијање језичке и комуникативне компетенције на нивоу А1 учења француског језика.

Исход предмета

Студенти владају комуникативном компетенцијом француског језика на нивоу А1 европског језичког оквира.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: изражавање слагања и неслагања. Изражавање података о личном животу. Сналажење у простору и времену. Изражавање личног мишљења.

Култура и цивилизација: свакодневни живот у Француској. Градови у Француској. Празници. Сликарство. Музика.

Граматика: Passé composé. Показни и присвојни придеви. Предлози. Презент индикатива и императива повратних глагола. Изражавање времена. Изражавање циља, узрока, последице и опозиције.

Лексика: најчешће употребљаване речи које се односе на околину, породицу, свакодневни живот.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање на нивоу А1.

Литература

Girardet, J. et Pécheur, J., *Campus 1*, CLE International, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Француски језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Одслушан/положен испит из Француског језика – почетни курс II (А1.2) **или** владање француским језиком на нивоу А1 европског језичког оквира (провера тестом на почетку године).

Циљ предмета:

Подизање нивоа језичких вештина и развијање језичке и комуникативне компетенције на ниво А2 европског језичког оквира.

Исход предмета

Студенти у потпуности владају комуникативном компетенцијом на нивоу А1 европског језичког оквира, као и појединим елементима комуникативне компетенције на нивоу А2 европског језичког оквира.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: описивање прошлих догађаја.

Култура и цивилизација: историја Француске. Исхрана у Француској. Географија Француске.

Граматика: Passé Composé. Партитивни члан. Изражавање количине.

Лексика: Речи које се користе за физичко и психолошко описивање људи, описивање ситуације, догађаја и околине. Описивање личних активности и доживљаја. Изражавање трајања.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање оквирно на нивоу А2.

Литература

Flumian, C., Labascoule J., Lause C. et Royer C., *Nouveau Rond-Point 1*, Maison des langues, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Француски језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Од слушан/положен испит из Француског језика – нижи средњи I (А2.1)

Циљ предмета:

Подизање нивоа језичких вештина и развијање језичке и комуникативне компетенције на ниво А2 европског језичког оквира.

Исход предмета

Студенти владају комуникативном компетенцијом француског језика на нивоу А2 европског језичког оквира.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: Коментар новинских чланака. Изражавање жеље, обавеза, забрана. Давање и тражење дозволе. Тражење информација у научним текстовима.

Култура и цивилизација: Књижевност. Медији у Француској. Французи и здравље. Исхрана у Француској. Живот у франкофоним земљама.

Граматика: Изражавање будућности. Заменице директног и индиректног објекта. Просте релативне заменице. Прилози. Партитивни члан. Présent progressif et passé récent. Компарација придева.

Лексика: Изражавање навика и уобичајених радњи. Речи из домена разних професионалних активности. Речник из домена здравља.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање на нивоу А2.

Литература

Flumian, C., Labascoule J., Lause C. et Royer C., *Nouveau Rond-Point 1*, Maison des langues, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Француски језик Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Владање француским језиком на нивоу А2 европског језичког оквира (провера тестом на почетку године).

Циљ предмета:

Подизање нивоа језичких вештина и развијање језичке и комуникативне компетенције на ниво Б1 европског језичког оквира.

Исход предмета

Студенти у потпуности владају комуникативном компетенцијом на нивоу А2 европског језичког оквира.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: описивање прошлих догађаја. Живот у граду.

Култура и цивилизација: историја Француске. Исхрана у Француској. Географија Француске.

Граматика: Passé Composé/Imparfait. Партитивни члан. Изражавање количине. Кондиционал.

Лексика: Речи које се користе за физичко и психолошко описивање људи, описивање ситуације, догађаја и околине. Описивање личних активности и доживљаја. Изражавање трајања.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање оквирно на нивоу Б1.

Литература

Flumian, C., Labascoule J., Lause C. et Royer C., *Nouveau Rond-Point 2*, Maison des langues, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Француски језик Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Одслушан/положен испит из Француског језика – средњи I (Б1.1)

Циљ предмета:

Подизање нивоа језичких вештина и развијање језичке и комуникативне компетенције на ниво B1 европског језичког оквира.

Исход предмета

Студенти владају комуникативном компетенцијом француског језика на нивоу А2 и појединим елементима нивоа Б1 европског језичког оквира.

Садржај предмета

Практична настава

Комуникативна компетенција: Коментар новинских чланака. Изражавање жеље, обавеза, забрана. Давање и тражење дозволе. Тражење информација у научним текстовима.

Култура и цивилизација: Књижевност. Медији у Француској. Французи и здравље.

Граматика: Изражавање будућности. Сибжонтив. Релативна заменица: dont. Плускамперфекат. Заменице директног и индиректног објекта.

Лексика: Изражавање навика и уобичајених радњи. Речи из домена разних професионалних активности. Речник из домена здравља.

Разумевање звучног записа и писаног текста. Усмено и писмено изражавање на нивоу Б1.

Литература

Flumian, C., Labascoule J., Lause C. et Royer C., *Nouveau Rond-Point 2*, Maison des langues, Paris, метода за учење француског језика

М. Папић, *Граматика француског језика*.

Филозофија језика

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема додатног услова.

Циљ предмета

Циљ предмета је да студенти буду упознати са историјским развојем филозофског интереса за језик и да добију увид у систематске аспекте проблема језика који су били (а многи још увек јесу) битни за филозофију.

Исход предмета

Исход предмета је да студенти после исцрпнијег бављења препорученом литературом умеју разазнати шта су специфично филозофски проблеми језика и да препознају значај критичког промишљања језика за филозофију.

Садржај предмета

Теоријска настава

Појам филозофије језика. Историја филозофије језика. Антички контекст: логика и реторика. Зачеци критике језика (номинализам, енглески емпиризам). Идеалистичко поимање језика. Херменеутика. Структурализам и деконструкција. Аналитичка филозофија. Систематски проблеми: Појам значења. Разлика између значења и смисла. Језичке конвенције. Употреба и злоупотреба речи. Прагматика, језичке игре, теорија говорних чинова (*speech acts*). Перформативност језика.

Практична настава на вежбама

Анализа одабраних текстова класичних и модерних филозофа језика (Платон, Аристотел, Лок, Хумболт, Хајдегер, Витгенштајн, Дејвидсон, Серл ...)

Литература

1. Аристотел: *Реторика*, Плато, Београд 2000, 2. Витгенштајн, Л.: *Филозофска истраживања*, Нолит, Београд 1969, 3. Davidson, D.: *Истраживања о истини и интерпретацији*, Деметра, Загреб 2000, 4. Derrida, J.: *О граматологији*, Веселин Маслеша, Сарајево 1976, 5. Gadamer, H.-G.: *Читанка*, Матица хрватска, Згреб 2002, 6. Лок, Џ.: *Оглед о људском разуму*, Култура, Београд 1962, 7. Платон: *Кратил ...*, Плато, Београд 2000, 8. Серл, Џ. Р.: *Говорни чинови*, Нолит, Београд 1991, 9. Хајдегер, М.: *Мишљење и певање*, Нолит, Београд 1982, 10. Хумболт, В. фон: *Увод у дело о кави језику и други огледи*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад 1988.

Италијански језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан одговарајући студијски програм

Циљ предмета разумевање и употреба италијанског језика у свакодневним приликама; представити себе и друге, дати о себи и другима основне податке (порекло, адресу, телефон,...), тражити сличне податке и информације.

Исход предмета Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за А1 ниво Заједничког европског референтног оквира.

Садржај предмета

Практична настава (0+4) – састоји се од вежби из морфосинтаксе (0+2), лекторских вежби (0+1) и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе из морфосинтаксе: Италијански алфабет. Акценат. Појам дифтонга, трифтонга и хијата. *Elisione, troncamento*. Род и број именица и придева. Одређени и неодређени члан. Предлози и спајање предлога са одређеним чланом. Заменице: личне заменице у функцији субјекта, ненаглашене и наглашене личне заменице у функцији директног објекта. Повратне заменице. Показни придеви и заменице (*questo, quello*). Посесивни придеви и заменице. Речце *ci, ne*. Правилни глаголи све 3 конјугације у презенту *(indicativo presente*). Модални глаголи: *volere, potere, dovere.* Неправилни глаголи: *fare, dare, stare, andare, sapere, venire, uscire, dire, bere, piacere, dispiacere*. Прилози за место, време, начин. Основни и редни бројеви до 1000.

Лекторске вежбе: оспособљавање студената за коректан изговор речи и реченица; усмено и писмено разумевање кратких и елементарних италијанских текстова са освртом на елементе италијанске културе и цивилизације (основни појмови о италијанској географији, италијанским градовима, свакодневним навикама Италијана и типичном начину исхране).

Вежбе обраде текста и говора: препознавање облика и садржаја усвојених у спровођењу оквирног програма и писање састава на задату тему.

Литература

Основни приручници: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 1*, Firenze 2001

S. Nocchi, *Grammatica pratica della lingua italiana*, Firenze 2001

Додатна литература: С. Модерц, *Граматика италијанског језика*, Београд 2006.

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996.

Италијански језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: одслушан/ положен испит из Италијанског језика А1.1

Циљ предмета Разумевање и употреба фреквентних реченица у разним приликама (у јавном и приватном животу). Комуницирање у простим и рутинским ситуацијама. Писање кратких и једноставних текстова у циљу комуникације, интеракције и описивања.

Исход предмета Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за А1 ниво Заједничког европског референтног оквира.

Садржај предмета

Практична настава (0+4) – састоји се од вежби из морфосинтаксе (0+2), лекторских вежби (0+1) и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе из морфосинтаксе: Посесивни придеви и заменице. Компарација придева: компаратив и суперлатив (релативини и апсолутни). Неодређени придеви и заменице. Заменице: наглашене и ненаглашене личне заменице у функцији индиректног објекта. Повратни глаголи. Безлична форма.Прошла времена *passato prossimo* и *imperfetto* (облици и употреба). Кондиционал прости (облици). Основни и редни бројеви преко 1000.

Лекторске вежбе: Увежбавање изговора речи и реченица, усмено и писмено изражавање на италијанском језику уз коришћење једноставних текстова са елементима италијанске културе и цивилизације који се односе на савремени живот (становање, одевање, слободно време, спорт).

Вежбе обраде текста и говора: препознавање облика и садржаја усвојених у спровођењу оквирног програма и писање састава на задату тему.

Литература

Основни приручници: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 1*, Firenze 2001

L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 2*, Firenze 2001

S. Nocchi, *Grammatica pratica della lingua italiana*, Firenze 2001

Додатна литература: С. Модерц, *Граматика италијанског језика*, Београд 2006.

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996.

Италијански језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: одслушан/ положен испит из Италијанског језика А1.2

Циљ предмета

Добро сналажење у једноставној комуникацији и израда кратких, тематски разноврсних текстова (опис искуства, догађаја у прошлости, опис будућности, исказивање снова, жеља, планова, и наредби).

Исход предмета Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за А2 ниво Заједничког европског референтног оквира.

Садржај предмета

Практична настава (0+4) – састоји се од вежби из морфосинтаксе (0+2), лекторских вежби (0+1) и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе морфосинтаксе: Употреба прошлих времена (*imperfetto* и *passato prossimo*).Футур (облици и употреба). Релативне заменице. Императив (облици и употреба). Императив са здруженим заменицама. Кондиционал прости (различите употребе).

Лекторске вежбе: Увежбавање изговора речи и реченица, усмено и писмено изражавање на италијанском језику уз коришћење једноставних текстова са елементима италијанске културе и цивилизације који се односе на савремени живот (опис личности и карактера, активности у слободно време, одлазак у биоскоп и позориште, посета музеју, здрава исхрана и прехрамбене навике, људско тело, здравље и спорт).

Вежбе обраде текста и говора: препознавање облика и садржаја усвојених у спровођењу оквирног програма и писање састава на задату тему.

Литература

Основни приручници: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 2*, Firenze 2001

S. Nocchi, *Grammatica pratica della lingua italiana*, Firenze 2001

Додатна литература: С. Модерц, *Граматика италијанског језика*, Београд 2006.

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996.

Италијански језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: одслушан/ положен испит из Италијанског језика А2.1

Циљ предмета

Разумевање главне мисли комплексних текстова са конкретним и апстрактним темама.

Добро сналажење у комуникацији са говорницима италијанског језика и изради кратких, тематски разноврсних текстова.

Исход предмета Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за А2 ниво Заједничког европског референтног оквира.

Садржај предмета

Практична настава (0+4) – састоји се од вежби из морфосинтаксе (0+2), лекторских вежби (0+1) и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе из морфосинтаксе: Увођење хипотетичних реченица (први тип). Прошла времена индикатива: *trapassato prossimo, passato remoto* (облици). Упоредна примена имперфекта, перфекта и осталих прошлих времена. Увод у слагање времена. Увођење конјунктива презента и прошлог времена (облици и основна употреба). Кондиционал прошли (облици и употреба).

Лекторске вежбе: Увежбавање изговора речи и реченица, усмено и писмено изражавање на италијанском језику уз коришћење једноставних текстова са елементима италијанске културе и цивилизације који се односе на савремени живот (опис стамбеног простора, представљање пријатеља, комуникација у пословном контексту, опис живота у граду и на селу).

Вежбе обраде текста и говора: препознавање облика и садржаја усвојених у спровођењу оквирног програма и писање састава на задату тему. Неговање разноврсне лексике у усменом и писменом изражавању на италијанском језику,

Литература

Основни приручници: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 2*, Firenze 2001

L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 3*, Firenze 2001

S. Nocchi, *Grammatica pratica della lingua italiana*, Firenze 2001

Додатна литература: С. Модерц, *Граматика италијанског језика*, Београд 2006.

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Одслушан / положен испит из Италијанског језика А2.2/ познавање италијанског језика (савладан А2 ниво Заједничког европског референтног оквира)

Циљ предмета Разумевање разноврсних текстова било конкретног, било апстрактног садржаја.

Исход предмета Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за Б1 ниво Заједничког европског референтног оквира. Комуницирање у сложенијим ситуацијама са италијанским говорницима. Писмено изражавање на основу ширег избора тема.

Садржај предмета

Практична настава за Италијански језик Б1.1 (0+4) састоји се од вежби из морфосинтаксе (0+2), лекотрских вежби (0+1), и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе из морфосинтаксе: Ревизија времена и начина. Слагање времена у целости. Конјунктив имперфекта и плусквамперфекта (облици и употреба). Посебни облици компарације придева.

Лекторске вежбе: оспособљавање студената за усмено и писмено излагање садржаја и коментара на разноврсне тематике из историје италијанске књижевности од XIX века до данашњих дана као и на попратне културне и цивилизацијске појаве (утицај медија и реклама, облици савремене комуникације, промењена улога породице).

Вежбе обраде текста и говора: тумачење и анализа изворних текстова (говорних и писаних), стимулисање писменог и усменог изражавања.

Литература

Основни приручник: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 3*, Firenze 2001

Додатна литература :

G. Patota, *Grammatica di riferimento della lingua italiana per stranieri*, Firenze 2003

N. Zingarelli, *Vocabolario della lingua italiana*, Bologna 2004

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Одслушан/ положен испит из Италијанског језика Б1.1

Циљ предмета

Разумевање главне мисли комплексних текстова са конкретним и апстрактним темама. Вођење течне конверзације са италијанским саговорницима о друштвеним и професионалним темама.

Исход предмета

Оспособљавање студената за комуникацију на италијанском језику у складу са дескрипторима за Б1 ниво Заједничког европског референтног оквира. Комуницирање у сложенијим ситуацијама са италијанским говорницима. Састављање јасних и сложених текстова, структурално и кохерентно добро повезаних.

Садржај предмета

Практична настава за предмет Италијански језик Б1.2 (0+4) састоји се од вежби морфосинтаксе (0+2), лекотрских вежби (0+1), и вежби обраде текста и говора (0+1).

Вежбе морфосинтаксе: Герунд прошли. Инфинитив прошли. Хипотетичне реченице у целости. Директни и индиректни говор. Увежбавање слагања времена. Пасив.

Лекторске вежбе: Неговање разноврсне лексике у усменом и писменом изражавању на италијанском језику, иначе и у циљу усвајања основне терминологије из разних области савремене италијанске културе (екологија, међуљудски односи, здрава храна и генетски модификована исхрана, опис туристичких места у Италији, италијанска гастрономија).

Вежбе обраде текста и говора: тумачење и анализа изворних текстова (говорних и писаних), стимулисање писменог и усменог изражавања.

Литература

Основни приручник: L. Ziglio- G. Rizzo, *L'espresso 3*, Firenze 2001

Додатна литература: G.. Patota, *Grammatica di riferimento della lingua italiana per stranieri*, Firenze 2003

N. Zingarelli, Vocabolario della lingua italiana, Bologna 2004

И.Клајн, *Италијанско српски речник*, Београд 1996

Класични језик 1 - латински 1

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов:---

Циљ предмета Упознавање студената са граматичким системом латинског језика и местом латинског језика у групи индоевропских језика и његовим даљим развојем.

Исход предмета

Савлађивање основа латинске граматке ради читања и коришћења античких, средњовековних и нововековних текстова-извора у оригиналу како би студенти разумели историјске, друштвене, културне и језичке процесе, као и различита филозофска учења и праваце, затим усвојили научну и стручну терминологију, уочили суштинске сличности и веза са другим индоевропским језицима.

Садржај предмета

Теоријска настава

1. УВОДНИ ДЕО Индоевропски језици и порекло латинског језика. Важност проучавања латинског језика. Извори за познавање латинског језика. Кратак преглед компаративнх студија индоевропских студија и латинске филологије. Класични и структурални метод у науци о језику. Историјска граматика. Писмо, изговор (класичан и традиционални), нагласак.
2. ФОНЕТИКА Систем гласова. Основне гласовен промене. Трагови ИЕ апофоније.
3. МОРФОЛОГИЈА Морфолошки систем – врсте речи и типови флексије. Именски и глаголски систем. Род, број. Падежни систем и типови деклинација. Морфемска анализа (корен, основа, наставци) и промена именица и придева: O, A, U, E и мешовите деклинације. Глаголи: стање, начини, лични наставци. Конјугације. Образовање основа. Времена презентске основе. Помоћни глагол.
4. СИНТАКСА И СТИЛИСТИКА Делови реченице и ред речи. Атрибутски и предикатски положај. Конгруенција.

Практична настава

Вежбање читања, писања, промена и превођење на одабраним оригиналним текстовима.

Литература

М. Будимир, *Litterae Latinae*, Београд, 1972.

Б. Шијачки Маневић, *Граматика латинског језика*, Београд 1996.

Д. Грабовац, *Liber Latinus*, 1988,

М. Ивић, *Правци у лингвистици*, Љубљана 1978

А. Meje, *Увод у упоредно проучавање индоевропских језика*, Београд 1965.

Јован Ђорђевић, *Латинско-српски речник*, Београд 1997 (репринт)

Grupa autora, *Antologija filozofskih tekstova s pregledom povijesti filozofije*, Zagreb 1960.

КЛАСИЧНИ ЈЕЗИК 1 - ГРЧКИ 1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов:--

Циљ предмета: Упознавање студената са граматичким системом грчког језика и местом грчког језика у групи индоевропских језика, његовим даљим развојем, основама епиграфике, филозофске терминологије и теоријом превођења.

Исход предмета: Савлађивање основа грчке граматке ради читања и коришћења античких, средњовековних и нововековних текстова-извора у оригиналу како би студенти разумели историјске, друштвене, културне и језичке процесе, као и различита филозофска учења и праваце, затим усвојили научну и стручну терминологију, уочили суштинске сличности и везе са другим индоевропским језицима.

Садржај предмета

Теоријска настава – Уводни део – Индоевропски језици и порекло грчког језика. Важност проучавања грчког језика. Микенологија. Настанак и развој алфабета. Најстарији епиграфски споменици на грчком. Дијалекти. Кратак преглед компаративних индоевропских студија и грчке филологије. Класични и структурални метод у науци о језику. Историјска граматика. Писмо, изговор, нагласак, ознаке за нагласак и *spiritus lenis* односно *spiritus asper*. Фонетика – Систем грчких гласова. Основне гласовен промене. Апофонија. Морфологија – Морфолошки систем – врсте речи и типови флексије. Именски и глаголски систем. Род, број, члан. Падежни систем и типови деклинација. Морфемска анализа (корен, основа, наставци) и промена именица и придева: О деклинација, А деклинација, атичка делинација Глаголи: стање, начини, лични наставци. Тематска и атематска конјугација. Презент. Аугмент. Имперфект.

Практична настава – Вежбање читања, писања, промена и превођење на одабраним оригиналним текстовима.

Литература:

1. К. Марицки Гаћански, *Грчки језик*, Нови Сад 1997. (Практикум).
2. Б. Шијачки Маневић, *Граматика грчког језика*, Београд 2001.
3. М. Будимир, Љ. Црепајац, *ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ*, Београд 1987.
4. М. Н. Ђурић, *Историја хеленске етике*, Београд 2003.
5. А. Меје, *Увод у упоредно проучавање индоевропских језика*, Београд 1965.
6. Sabadoš, Sironić, Zmajlović, *Chrestomatia Graeca II*, izbor iz Demostena, Heraklita, Demokrita, Platona i Aristotela, Zagreb 1969.
7. Grupa autora, *Antologija filozofskih tekstova s pregledom povijesti filozofije*, Zagreb 1960.

Класични језик 2 - латински 2

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: положен Класични језик 1- латински 1

Циљ предмета Проширивање знања студената из граматичког система латинског језика, основама епиграфике и теоријом превођења.

Исход предмета

Даље савлађивање основа латинске граматке ради читања и коришћења античких, средњовековних и нововековних текстова-извора у оригиналу како би студенти разумели историјске, друштвене, културне и језичке процесе, као и различита филозофска учења и праваце, затим усвојили научну и стручну терминологију, уочили суштинске сличности и веза са другим индоевропским језицима.

Садржај предмета

Теоријска настава

1. УВОДНИ ДЕО Понављање.
2. МОРФОЛОГИЈА Именски систем. Компарација придева и прилога. Заменице. Бројеви. Предлози. Глаголи и времена. Времена перфекатске основе, перифрастични облици и времена. Стања: актив и пасив. Начини: индикатив и императив. Помоћни глагол.
3. СИНТАКСА И СТИЛИСТИКА Основно о синтакси падежа –значење и употреба. Основно о синтакси реченице-независне реченице. Синтакса глагола – времена и начини, њихово значење и употреба. Основне стилске карактеристике.
4. КЊИЖЕВНОСТ. Периодизација римске и латинске књижевности. Главни представници (историчари, филозофи, прозни писци и песници).

Практична настава

Вежбање читања, писања, промена и превођење на одабраним оригиналним текстовима.

Литература

М. Будимир, *Litterae Latinae*, Београд, 1972.

Б. Шијачки Маневић, *Граматика латинског језика*, Београд 1996.

Д. Грабовац, *Liber Latinus*, 1988,

М. Ивић, *Правци у лингвистици*, Љубљана 1978

А. Меје, *Увод у упоредно проучавање индоевропских језика*, Београд 1965.

Јован Ђорђевић, *Латинско-српски речник,* Београд 1997 (репринт)

Grupa autora, *Antologija filozofskih tekstova s pregledom povijesti filozofije*, Zagreb 1960.

КЛАСИЧНИ ЈЕЗИК 2 - ГРЧКИ 2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: положен Класични језик 1 – грчки 1

Циљ предмета: Проширивање знања студената из граматичког система грчког језика, његовог даљег развоја у новозаветни и византијски грчки, као и савлађивање филозофске терминологије и теорије превођења.

Исход предмета: Даље савлађивање основа грчке граматке ради читања и коришћења античких, средњовековних и нововековних текстова-извора у оригиналу како би студенти разумели историјске, друштвене, културне и језичке процесе, као и различита филозофска учења и праваце, затим усвојили научну и стручну терминологију, уочили суштинске сличности и везе са другим индоевропским језицима.

Садржај предмета

Теоријска настава – Фонетика – гласовен промене. Морфологија – Именски систем. Промена именица, придева и партиципа мешовите (III) деклинација: консонантске и вокалске основе. Консонантске основе: гутуралне, лабијалне, денталне основе, *-ντ-* основе, назалне, ликвидне, сигматске основе. Предлози. Глаголи и времена. Футур. Футур сигматски. Аорист. Аорист сигматски. Синтакса и стилистика – Основно о синтакси падежа. Основно о синтакси реченице. Синтакса глагола – вид и род, времена и начини, њихово значење и употреба. Основне стилске карактеристике.

Практична настава – Вежбање читања, писања, промена и превођење на одабраним оригиналним текстовима.

Литература:

1. К. Марицки Гађански, *Грчки језик*, Нови Сад 1997. (Практикум).
2. Б. Шијачки Маневић, *Граматика грчког језика*, Београд 2001.
3. М. Будимир, Љ. Црепајац, *ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ* Београд 1987.
4. М.Н. Ђурић, *Историја хеленске етике*, Београд 2003.
5. А. Меје, *Увод у упоредно проучавање индоевропских језика*, Београд 1965.
6. Sabadoš-Sironić-Zmajlović, *Chrestomatia Graeca II*, izbor iz Demostena, Heraklita, Demokrita, Platona i Aristotela, Zagreb 1969.
7. Grupa autora, *Antologija filozofskih tekstova s pregledom povijesti filozofije*, Zagreb 1960.

Мађарски језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: -

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти упознају са карактеристикама мађарског језика, да науче изговор мађарских гласова и да читају мађарске текстове као и да буду у стању да обаве најосновнију комуникацију на мађарском језику.

Исход предмета

Студенти по завршетку курса треба да разумеју и да се оспособе да врше најосновнију комуникацију на мађарском језику.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Теме покривене у првих пет поглавља курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора. Теме обухватају: поздрављање, упознавање, представљање, основно сналажење у простору, куповина, боје, попуњавање једноставних личних обарзаца.

Студентима се предочава генолошка и типолошка различитост између српског и мађарског језика, аглутинативо својство мађарског језика.

Граматичке јединице које се обрађују су: гласови у мађарском језику, значај дужине гласова, принцип хармоније самогласника, реченице са именским предикатом, чланови, основни прилози за место, постпозиције, месни падежни наставци, акузатив, основни и редни бројеви, коњугација глагола субјекатске промене, мхожина именских речи, датив, глаголски префикси, придеви, боје, изражавање присвојног односа (једнини), потенцијал (глаголи на –hat) у мађарском језику.

Литература

Halló, itt Magyarország I., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Ференц Баги: Мађарски језик, Институт за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања, Нови Сад, 1990.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Мађарски језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета А1.1. или тест одговарајућег нивоа

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти упознају са карактеристикама мађарског језика, да науче изговор мађарских гласова и да читају мађарске текстове као и да буду у стању да обаве најосновнију комуникацију на мађарском језику.

Исход предмета

Студенти по завршетку курса треба да разумеју и да се оспособе да врше најосновнију комуникацију на мађарском језику.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Теме покривене у следећих пет поглавља курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора. Теме обухватају: стан и становање, успостављање формалне комуникације, колико има сати, изражавање временског односа, делови тела, посета лекару, облачење, лична хигијена, посете, сналажење у саобраћају, распоред дневних акривности.

Граматичке јединице које се обрађују су: основи прилози за место, месни падежни наставци; инесив, супересив, као и акузатив, илатив и сублатив, конјугација глагола објекатске промене у множини, елатив и делатив, адесив, аблатив, и датив, глаголски префикси, темпорал, ред речи глаголских префикса, присвојни лични наставци, изражавање присвојних односа (у множини), инструментал, прошло време (субјектска и објекатска промена) у мађарском језику.

Литература

Halló, itt Magyarország I., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Ференц Баги: Мађарски језик, Институт за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања, Нови Сад, 1990.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Мађарски језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета А1.2. или тест одговарајућег нивоа

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти још боље упознају са карактеристикама мађарског језика, да утврде претходно знање мађарског језика, да науче изговор мађарских гласова и да читају мађарске текстове као и да буду у стању да обаве најосновнију комуникацију на мађарском језику, да даље уче вокабулар и граматику и развијају језичке вештине, обрађујући теме прилагођене њиховом нивоу знања.

Исход предмета

Добивши основна знања из граматике мађарског језика стварају се предуслови за могућност обављања основне усмене и писмене комункикације на мађарском језику.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Теме покривене у следећих пет поглавља курса, односно следећих пет лекција из уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора. Теме обухватају: родбински називи у мађарском језику, куповина, у ресторану: назив јела и пића, намештај и уређење стана, градови, знаменитости градова, животиње, природне појаве, спорт, канцеларија, канцеларијски намештај, професионална оријентација.

Граматичке јединице које се обрађују су: знак за множину поседа, објекатска конјугација глагола, инструментал, личне заменице у падежима, зависне месне реченице, показне заменице у падежима, прилози за начин, прошло време глагола, наставак –lak/lek, временске реченице, компарација придева, присвојне заменице, императив, индиректни говор, будуће време

Литература

Halló, itt Magyarország I., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Ференц Баги: Мађарски језик, Институт за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања, Нови Сад, 1990.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Мађарски језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета А2.1. или тест одговарајућег нивоа

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти упознају са карактеристикама мађарског језика, да науче изговор мађарских гласова и да читају мађарске текстове као и да буду у стању да обаве најосновнију комуникацију на мађарском језику.

Исход предмета

Усвајање граматичких јединица и знања везаних за формирање озбиљнијих текстова. Стварају се предуслови за комуникаицију на вишем, напредном нивоу.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Теме покривене преосталих пет поглавља књиге, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора. Теме обухватају: путовања, летовање, зимовање, празници, годишњице, прославе, куповина, распродаје, позориште, биоскоп, градски саобраћај, упутства за долађење на одредиште, саобраћајни прописи, проналажење изгубљених ствари.

Граматичке јединице које се обрађују су: зависне речеинце, упућивачке речи и везници, конјугација инфинитива, узрочне реченице, упитна речца »–е«, конструкције са модалним глаголима, саставне независне реченице, субјекатске и објекатске зависне реченице, кондиционал глагола, раставне независне реченице, експликативне зависне реченице, жељне реченице, каузативни глаголи, глаголски придеви и прилози, суфикси за грађење речи.

Литература

Halló, itt Magyarország I., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Ференц Баги: Мађарски језик, Институт за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања, Нови Сад, 1990.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Мађарски језик Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: положен квалификациони тест са одговарајућим бројем бодова или положен испит Мађарски језик А2.2.

Циљ предмета

Циљ предмета је да у контекстима које даје литература студенти овладају вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1.1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, као и да на истом нивоу овладају вокабуларом и граматичким јединицама које обрађује литература.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се (у контекстима које литература пружа) служи вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, и да на истом новоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Теме покривене у првих пет поглавља курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора. Теме обухватају: представљање себе и упознавање других, успомене, разговор о биографији својој и познатих личности, животне приче, планови за будућност, сналажења на јавним местима (банка, пошта), у саобраћајним ситуацијама (знаци, прекршаји, конверзација са саобраћајном полицијом итд.).
Граматичке јединице које се обрађују су: заменице (посебно односне, реципрочне и повратне), употреба и правопис датума, компарација придева и прилошке одредбе за начин који се граде од компаратива придева, присвојни знак –é, изражавање упоређивања и одређивање степена и мере, императив глагола.

Литература

Halló, itt Magyarország II., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Андрић Едита: Структура синтагми и реченица у савременом мађарском језику. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2008.

Мађарски језик Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: одслушан предмет Мађарски језик Б1.1.

Циљ предмета

Циљ предмета је да у контекстима које даје литература студенти овладају вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1.2 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, као и да на истом нивоу овладају вокабуларом и граматичким јединицама које обрађује литература.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се (у контекстима које литература пружа) служи вештинама читања, писања, слушања и говора на Б1 нивоу Заједничког европског оквира за живе језике, и да на истом новоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава

Теме покривене у других пет поглавља курса, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: друштвени контакти, лечење (амбулантно и болничко), разговор о верским и државним празницима (обичаји и начин прославе), временске прилике, путовања, прописи у вези са путовањима (осигурање, царина итд.), важни проналасци и објекти, необичне приче, правила и слободе, дилеме и одлуке.
Граматичке јединице које се обрађују су: релативне глаголске основе испред императива, и неправилни облици, одређена коњугација интранзитивних глагола, индиректни говор, будуће време глагола, узрочне зависне реченице, употреба императивног облика глагола у сложеним реченицама, изражавање намене, употреба инфинитива уз модалне глаголе и придевске предикате.

Литература

Halló, itt Magyarország II., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Андрић Едита: Структура синтагми и реченица у савременом мађарском језику. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2008.

Мађарски језик Б2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: резултат са дијагностичког теста пре почетка наставе или положени испити средњег нивоа Б1.2.

Циљ предмета

Овладавање језичким вештинама на нивоу Б2.1 (класификација Савета Европе), течно читање и добро разумевање релативно комплексних општих текстова, добро разумевање свакодневног говорног језика, овладавање вештином писања краћих текстова на опште теме, усмено изражавање мишљења, ставова, планова и жеља, разумевање елемената културе мађарског говорног подручја (историја, обичаји, празници, друштвено уређење, медији, поткултуре)

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме главне идеје сложенијих текстова који се баве конкретним и апстрактним темама, укључујући и специјализоване садржаје из области своје струке, да компетентно учествује у размени мишљења са говорницима чији је матерњи језик мађарски, да износи своје ставове релативно течно и без напора и да продукује јасан и повезан писани текст на релативно велики број тема.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Студенти се упознају са граматичким структурама и вокабуларом мађарског језика кроз разноврсне вежбе у којима су подједнако заступљене све језичке вештине. Поред тога, студенти се упознају са аспектима мађарске културе. Настава обухвата пет јединица наведене литературе.

Теме: разговор о кваровима на аутомобилу и апарата у кући, поправка истих, разговор о спорту, честитке поводом разних догађаја (имендана, поводом венчања, рођења детета, унапређења), огласи и оглашавање, разговори у вези са огласима, интервјуи, разговори око запошљавања и однос са претпостављенима, жалбе, молбе, учтиво обраћање у кондиционалу.
Граматика: изражавање узрочних односа, употреба конструкција са инфинитивом, контрукција „szokott + ni“ са и без модалног глагола, саставне независно сложене реченице, експликативне и закључне зависне реченице, кондиционал садашњи и прошли, субјекатска и објекатска коњугација у кондиционалу, супротне независне реченице

Литература

Halló, itt Magyarország II., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Андрић Едита: Структура синтагми и реченица у савременом мађарском језику. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2008.

Мађарски језик Б2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: резултат са дијагностичког теста пре почетка наставе или положени испити средњег нивоа Б2.1.

Циљ предмета

Овладавање језичким вештинама на нивоу Б2.1 (класификација Савета Европе), течно читање и добро разумевање релативно комплексних општих текстова, добро разумевање свакодневног говорног језика, овладавање вештином писања краћих текстова на опште теме, усмено изражавање мишљења, ставова, планова и жеља, разумевање елемената културе мађарског говорног подручја (историја, обичаји, празници, друштвено уређење, медији, поткултуре)

Исход предмета

Студент ће бити оспособљен да разуме главне идеје сложенијих текстова који се баве конкретним и апстрактним темама, укључујући и специјализоване садржаје из области своје струке, да компетентно учествује у размени мишљења са говорницима чији је матерњи језик мађарски, да износи своје ставове релативно течно и без напора и да продукује јасан и повезан писани текст на релативно велики број тема.

Садржај предмета

Теоријска настава

Практична настава:

Студенти се упознају са граматичким структурама и вокабуларом мађарског језика кроз разноврсне вежбе у којима су подједнако заступљене све језичке вештине. Подизање нивоа комуникативне и језичке компетенције студената на основу преосталих пет јединица наведене литературе.

Теме: афинитети и хобији, разонода и забава, разговор о изгубљеним и нађеним стварима, о куповини и услугама, изражавање задовољства и незадовољства, писање приватне и службене кореспонденције, описивање знаменитости градова, туристичке туре, упознавање са географским, историјским и културним знаменитостима Републике Мађарске, позивање и одлажење у госте,

Граматика: супротне независне реченице, експликативне, узрочне, поредбене, допусне реченице, жељне реченице, прилози за место са заменичким карактеристикама, каузативни глаголи, глаголски придеви садашњи и девербалне именице на –ó/ő, глаголски придеви прошли, потенцијал глагола, глаголски прилози, суфикси за грађење именица, придева.

Литература

Halló, itt Magyarország II., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
Андрић Едита: Лексикологија и морфологија мађарског језика. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2003.

Андрић Едита: Структура синтагми и реченица у савременом мађарском језику. Филозофски факултет – Одсек за хунгарологију, Нови Сад, 2008.

Немачки језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема услова

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу А1.1 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент треба да разуме и користи познате свакодневне изразе и сасвим једноставне реченице из свакодневне комуникације (Уме да представи себе и друге, да пита за пут, тражи информације у хотелу, опише свој дан, итд.).

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у првих пет поглавља уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: представљање, оријентација у граду, музика, слободно време и свакодневница, куповина, храна и пиће.

Граматичке јединице које се обрађују су: личне заменице, презент, одређени и неодређени члан, модални глаголи.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal A1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Lehrbuch*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

2. Müller, M. et al.: *Optimal A1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

3. Hering, Axel et. al: *ем Übungsgrammatik: Deutsch als Fremdsprache*. Ismaning: Max Hueber Verlag, 2002.

Немачки језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета Немачки језик А1.1.

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу А1.2 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент треба да разуме и користи познате свакодневне изразе и једноставне реченице из свакодневне комуникације (Уме да испланира и опише путовање, да наведе просторије у стану и опише свој стан и собу, да напише разгледницу, разговара о здрављу и болести, да наведе делове одеће и води разговоре о куповини, да разуме временске прогнозе).

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у поглављима 6-11 уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: учење језика, путовања, становање, посећивање, здравље, одећа.

Граматичке јединице које се обрађују су: слагање предлога и падежа, перфекат, присвојне и показне заменице, повратни глаголи, претерит модалних глагола.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal A1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Lehrbuch. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

2. Müller, M. et al.: *Optimal A1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Arbeitsbuch. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

3. Hering, Axel et. al: *em Übungsgrammatik Deutsch als Fremdsprache*. Ismaning: Max Hueber Verlag, 2002.

Немачки језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета Немачки језик А1.2 или квалификациони тест за ниво А2.

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу А2.1 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент уме да говори о школовању, свом блиском окружењу, даје описе градова и путовања, води једноставне разговоре.

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у првих пет поглавља уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: Фрајбург, снови, на путовању, школовање, Берлин.

Граматичке јединице које се обрађују су: заменица „man“, зависне реченице и везници, слаба и мешовита придевска деклинација, компаратив придева.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal A2. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Lehrbuch. Berlin, München, Langenscheidt, 2004.

2. Müller, M. et al.: *Optimal A2. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Arbeitsbuch. Berlin, München, Langenscheidt, 2004.

3. Hering, Axel et. al: *em Übungsgrammatik Deutsch als Fremdsprache.* Ismaning: Max Hueber Verlag, 2002.

Немачки језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета Немачки језик А2.1.

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу А2.2 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент уме да опише особу и прича о својој породици, да разговоара о послу и опише своје занимање, земљу у којој живи, да упућује честитке и разговара на тему медији.

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у других шест поглавља уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: живот у заједници, посао и занимање, иностранство, медији у свакодневном животу, домовина, честитање.

Граматичке јединице које се обрађују су: односне реченице, глаголи и придеви као именице, темпоралне реченице, намерне реченице, императив.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal A2. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Lehrbuch*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

2. Müller, M. et al.: *Optimal A2. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

3. Hering, Axel et. al: *em Übungsgrammatik Deutsch als Fremdsprache*. Ismaning: Max Hueber Verlag, 2002.

Немачки језик Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета Немачки језик А2.2 или квалификациони тест за ниво Б1

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу Б1.1 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент је у стању да се снађе у највећем броју ситуација са којима се сусреће током путовања на немачком говорном подручју. Јасно и смислено се изражава о познатим темама и областима личног интересовања. Може да говори о искуствима и доживљајима, да опише своје снове, наде и циљеве и образложи своје планове и ставове.

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у првих пет поглавља уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: студирање у иностранству, разговор о моди и куповини, пословну комуникацију, упознавање са немачком културом, интеркултуралне односе.

Граматичке јединице које се обрађују су: зависне реченице (последичне, допусне, упитне, релативне реченице), независне реченице, компарација придева, инфинитивне конструкције, претерит.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal B1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

2. Hall, Karin; Scheiner, B.: *Übungsgrammatik für Fortgeschrittene*. München: Max Hueber Verlag, 2001.

Немачки језик Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из предмета Немачки језик Б1.1.

Циљ предмета

Развијање комуникативне и социјално активне језичке компетенције. Упознавање културе и цивилизације земаља немачког говорног подручја. Развијање техника и стратегија за даље самостално учење језика.

Исход предмета

На крају курса студент би требало да уме да се служи вештинама читања, писања, слушања и говора на нивоу Б1.2 Заједничког европског референтног језичког оквира, и да на истом нивоу уме да употреби вокабулар и граматичке јединице које су покривене литературом. Студент је у стању да се снађе у највећем броју ситуација са којима се сусреће током путовања на немачком говорном подручју. Јасно и смислено се изражава о познатим темама и областима личног интересовања. Може да говори о искуствима и доживљајима, да опише своје снове, наде и циљеве и образложи своје планове и ставове.

Садржај предмета

Практична настава

Теме покривене у других шест поглавља уџбеника, а које дају контекст за вежбање вештина читања, писања, слушања и говора обухватају: разговор о уметности (описивање уметничких дела, припрема изложбе), медији (разумевање информација из новина, разговор о утицају телевезије и других медија на човеков живот), храна и однос према храни, занимања у области социјалних делатности (хуманитарне организације, лични ангажман), становање у старости и живот на улици, слободно време и место за одмор.

Граматичке јединице које се обрађују су: деклинација именица, футур, ред речи у реченици, глаголи са рефлексивном заменицом, компарација придева, заменице и чланови, временске реченице, месни и временски прилози, плусквамперфекат.

Литература

1. Müller, M. et al.: *Optimal B1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Berlin, München: Langenscheidt, 2004.

2. Hall, Karin; Scheiner, B.: *Übungsgrammatik für Fortgeschrittene*. München: Max Hueber Verlag, 2001.

ОСНОВЕ РЕТОРИЧКЕ АНАЛИЗЕ

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Б2 ниво знања енглеског језика

Циљ предмета

Циљ предмета је примена реторичких вештина у продукцији у писаном и усменом облику на енглеском језику. Обучавање студената да примене принципе реторичке анализе у раду са литературом на енглеском језику; савладавање вештине критичког читања и критичке анализе текста, како традиционалног, тако и мултимодалног, препознавање културолошких обележја у текстуалном материјалу као и критички приступ тим обележјима, уважавајући реторичку ситуацију, однос имеђу текста, писца, читаоца и контекста. Посебна пажња биће посвећена стратегијама које промовишу истраживачки интегритет и етичност.

Исход предмета

Студенти ће умети да произведу критички приказ различитих репрезентативних текстова на енглеском језику у писаној и у усменој форми – од популарних чланака, колумни, научних и стручних радова, преко стручне литературе до мултимедијалних и дигиталних текстова различитих жанрова.

Умеће да анализирају језичке одлике различитих текстуалних форми на енглеском језику, те да процене валидност штампаних и електронских извора и да примене различите стратегије за критичко процењивање садржаја литературе, као и да ефектно користе изворе у сопственим ауторским радовима на енглеском језику.

Садржај предмета

Теоријска настава

Критичко мишљење, критичко читање. Реторички принципи организације текста. Одлике текстова штампаних и дигиталних медија. Мултимодални текст као обележје културе. Продукција и интерпретација текстуалног садржаја у односу на реторичку ситуацију. Критичко читање и реторичка анализа одабраних текстова, презентација.

Практична настава*:*Вежбе

Методе процењивања литературе, анотирање, анализа структуре текста, писање сажетка, писање парафразе, Различити формати усмене презентације.

Литература

Cottrell, S. *Critical Thinking Skills*. Houndmills, Basingstoke Hampshire: Palgrave MacMillan, 2005.

Goshgarian, G. *Dialogues, An Argument Rhetoric and Reader*. London: Longman, 2006.

Информатичка писменост

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов:

Циљ предмета: Овладавање основама рада у MS Windows оперативном систему, претраживању и коришћењу интернета, израдом и форматирањем докумената у MS Wordu (са нагласком на писање семинарских радова), израдом презентација у MS PowerPointu, табеларним прорачунима у програму MS Excel и елементарним методама израде веб страница.

Исход предмета: Стечена знања ће омогућити студенту напредно коришћење рачунара и сервиса интернета у свим поступцима проналажења, прибављања, квалитетне обраде и анализе информација, као и презентације и слања информација помоћу интернета. Курс обухвата садржаје потребне за полагање Microsoft Certified Application Specialist (MCAS) и/или European Computer Driving Licence (ECDL).

Садржај предмета

Теоријска настава: Основи рачунарских система (хардвер и софтвер, представљање и обрада информације у рачунару, рачунарске мреже). Елементи историје рачунарства. Оперативни систем

MS Windows XX. Браузери MS Internet Explorer и Firefox. Интернет. Веб и скрипт језик HTML. Програмски пакети MS Word, MS Excel, MS Power Point.

Практична настава: Windows и интернет (рад са датотекама и коришћење интернета), MS Word (обрада текста), MS PowerPoint (презентација), MS Excel (табеларни прорачуни), HTML (елементарне методе за израду веб страница), вебмејл.

Литература:

- ЕЦДЛ 5.0, Модул 1. *Основе информационих и комуникационих технологија.* Микро књига, 2010.
- ЕЦДЛ 5.0, Модул 2. *Коришћење рачунара и рад с датотекама.* Микро књига, 2010.
- ЕЦДЛ 5.0, Модул 3. *Обрада текста.* Микро књига, 2010.
- ЕЦДЛ 5.0, Модул 4. *Табеларни прорачуни.* Микро књига, 2010.
- ЕЦДЛ 5.0, Модул 6. *Презентације.* Микро књига, 2010.
- ЕЦДЛ 5.0, Модул 7. *Интернет и комуникација.* Микро књига, 2010.
- Cox, J. et al. MCAS*. Study Guide: 2007 Microsoft Office System.* Microsoft Press, 2008.
- Гелер, З, Бала К. *Информатика 1*, www.freewebs.com/infozad.
- Лаловић, И. *Информатика 1: Концепти предавања.* CD запис, Нови Сад, 2006.

СОЦИОЛОГИЈА

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Нема посебних услова

Циљ предмета

Циљ предмета јесте да студенте упозна са социолошким приступом друштву, укључујући главне социолошке теорије и метод. Други сегмент циља је да полазнике упути у најважније особености социолошког начина мишљења о друштву и друштвеним проблемима, као и да им учини јасним ограничења такозваног „здраворазумског“ промишљања друштва.

Исход предмета

Студенти су способни да разумеју најважније социолошке теорије и социолошки метод, као и да разматрају друштвене проблеме на начин који надилази оквире „здраворазумског“ приступа.

Садржај предмета

Теоријска настава

Социологија између науке и имагинације – Конфликтна традиција у социологији – Диркемовска традиција – Микроинтеракционистичка традиција – Кључне социолошке дихотомије - Методологија и социолошки метод – Друштвене институције – Организације и бирократија – Појам моћи и појам власти – Држава и политика – Друштвене неједнакости и стратификација – Друштвена покретљивост и канали друштвене покретљивости – Сиромаштво – Култура, субкултуре и животни стилови - Глобализација

Практична настава:Вежбе, Други облици наставе, Студијски истраживачки рад

Вежбе за овај предмет нису предвиђене, али је зато у току предавања предвиђена дискусија о проблемима друштва из социолошког угла. Такође је предвиђено да студенти, уколико то желе, могу урадити семинарски рад на основу шире литературе, а под менторством наставника.

Литература

Обавезна:

Маринковић, Д.: *Увод у социологију*. Mediterran Publishing, Нови Сад 2013 (треће проширено издање).

Шира: Гиденс, Е.: *Социологија*, 2001, 2007. (ЦИД, Економски факултет у Београду)

Хараламбос М, Холборн М.: *Социологија. Теме и перспективе*. Голден маркетинг, Загреб 2002.

РАЗВОЈНА ПСИХОЛОГИЈА

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: -

Циљ предмета: Упознавање студената са предметом и развојем развојне психологије, значајем детињства као развојног раздобља, факторима развоја, теоријским приступима и основним информацијама о развоју појединих психичких функција.

Исход предмета: Способност студената да прилагоде педагошка очекивања развојним одликама деце и за узрасно адекватан приступ наставној интеракцији са децом.

Садржај предмета

Теоријска настава – Предмет и развој развојне психологије, историјско разумевање детињства, основни теоријски приступи у развојној психологији, фактори развоја, периодизација развоја, развој опажања, моторни, когнитивни, емоционални, социјални, морални, интелектуални, говорни развој. Психологија целоживотног циклуса.

Практична настава, вежбе – Обрада проблема који се тичу прилагођавања педагошког рада развојним одликама деце и вежбање узрасно адекватног приступа у наставној и другим врстама интеракције са децом.

Литература (одабрана поглавља из наведене литературе):

1. Јерковић, И., Зотовић, М. (2010). Развојна психологија. Нови Сад: Футура публикације.

ПЕДАГОШКА ПСИХОЛОГИЈА

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: -

Циљ предмета: а) Упознавање студената са психолошким законитостима које стоје у основи успешног учења и подучавања; б) оспособљабање студената за примену и имплементацију психолошких сазнања у будућем наставничком раду

Исход предмета: Од студента се очекује да на крају курса буде способан да:

- примени сазнања из психологије учења и образовања како би повећао ефикасност педагошких интервенција

- сарађује са школском психолошком службом у изради и реализацији плана индивидуалних и групних психолошких интервенција у образовању

Садржај предмета

Теоријска настава –

- Предмет, карактеристике и улога савремене педагошке психологије

- Примена принципа и законитости различитих облика учења у васпитно-образовној пракси

- Учење као процес: плато и флуктуације у учењу; трансфер учења

- Примена резултата истраживања памћења и заборављања у учењу и наставној пракси

- Когнитивни способности као детерминанте школског постигнућа

- Мотивација за учење у школском и ваншколском контексту; саморегулисано учење

- Релације особина личности и школског постигнућа

- Социјално психолошки аспекти васпитно-образовног рада: руковођење у разреду, карактеристике и социометријска структура школског одељења као мале групе; проблеми школске недисциплине

- Улоге наставника; имплицитна уверења наставника о образовању и развоју ученика; карактеристике наставничке професије

- Тешкоће у учењу: дислексија, дисграфија, поремећаји рачунања, хиперактивносторављање

- Евалуација у васпитно-образовном раду; испитивање и оцењивање знања

Практична настава, вежбе – Дискусија о садржајима теоријске наставе, сагледавања и проналажења начина примене теоријских знања у наставној пракси, експериментална демонстрација психолошких концепата

Литература (одабрана поглавља из наведене литературе):

- Vlasta Vizek-Vlahović, Majda Rijavec, Vesna Vlahović-Štetić, Dubravka Miljković (2003). *Psihologija obrazovanja*, IEP: VERN, Zagreb,

- Grgin, T. (2004). Edukacijska psihologija, Naklada „Slap“, Jastrebarsko

- Zarevski, P. (2002). *Psihologija pamćenja i učenja,* „Naklada Slap“, Jastrebarsko

- Вучић, Л. *Педагошка психологија*, Београд: Друштво психолога Србије (више издања)

ИНТЕРАКТИВНА ПЕДАГОГИЈА

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: -

Циљ предмета: Увођење студената у савремена педагошка сазнања о васпитно-образовном процесу на макро и микро нивоу (теоријске и практичне компоненте); Упознавање са темељним педагошким појмовима и начелима педагошког рада; Подстицање развоја педагошких и комуникацијских компетенција неопходних за васпитно-образовно деловање; Припремање студената за процес доживотног образовања и партиципацију у обезбеђивању квалитета педагошког рада у целини.

Исход предмета: Познавање и разумевање темељних педагошких појмова и начела педагошког рада; Развијеност педагошких и комуникацијских компетенција неопходних за успешно педагошко деловање; Оспособљеност за (само)рефлексију и (само)евалуацију и критички приступ педагошком раду и појавама.

Садржај предмета

Теоријска настава – Основна питања и проблеми педагогије (основни педагошки појмови; основна питања развоја личности; аспекти педагошког рада, циљеви васпитно-образовног рада); Нова парадигма у образовању (конструктивизам као теоријско полазиште интерактивне педагогије); Међуљудски однос као основа педагошког рада; Интеракција и комуникација у васпитно-образовној институцији; Образовање усмерено ка ученику и промене у образовној установи; Педагошке компетенције наставника; Поучавање и учење као интерактивно-комуникацијски процес; Интерактивне методе педагошког рада и њихова примена; Интерактивно учење; Педагошки рад одељенског старешене; Сарадња са родитељима и другим учесницима и партнерима педагошког процеса.

Практична настава, вежбе – У раду семинара активно учествују студенти уз менторско вођење наставника. Стратегија и поступци практичног рада односе се на проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења. Израда семинарског рада на предложену или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје. Презентација семинарског рада.

Литература (одабрана поглавља из наведене литературе):

1. Роедерс, П. (2003). *Интерактивна настава: динамике ефикасног учења и наставе*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета. 2. Кнежевић-Флорић, О. (приредила) (2006). *Интерактивна педагогија.* Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине
2. Големан, Д. (2001). *Емоционална интелигенција*. Београд: Чигоја штампа;; 3. Милутиновић, Ј. (2011). *Алтернативе у теорији и пракси савременог образовања: пут ка квалитетном образовању*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине; Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов”;

ДИДАКТИКА

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 3

Услов: -

Циљ предмета:

- Упознавање студената са темељним сазнањима и кључним питањима дидактике

Усвајање категоријалних дидактичких појмова и развијање критичког мишљења студената

Исход предмета:

Од студента се очекује да на крају курса буде способан да:

- Познаје и разуме научна сазнања из области дидактике неопходна за ефикасне педагошке интервенције
- Овлада основним професионалним дидактичким компетенцијама
- Примењују стечена знања у васпитно-образовној пракси

Садржај предмета

Теоријска настава – Дидактика у систему педагошких наука. Предмет и задаци дидактике као науке о образовању и настави. Категоријални дидактички појмови. Улога и могућности наставе у развоју личности. Појам развијајуће наставе. Циљ и задаци наставе. Динамика и структура наставе као система: димензије, основе, активности, етапе, чиниоци и елементи наставе. Дидактички троугао.Ученик, наставник и наставни садржај.Активност ученика и наставника у настави. Диференцијација и индивидуализација наставе. Облици наставе: са становишта ученика (фронтални, групни, тандем, индивидуални облик), са становишта наставника (индивидуално и тимско поучавање). Методе наставе, различити приступи и класификације. Методе учења, наставне методе, методе научно-истраживачког рада. Медији у настави (наставна техника и технологија), појмовно одређење, класификација. Медији у функцији мисаоне активизације ученика.Наставни садржаји (наставни план и програм, структура, врсте, теорије о избору наставних садржаја). Основне карактеристике савременог уџбеника. Традиционални и савремени наставни системи. Домаћи радови ученика. Планирање и припремање наставника за наставу. -Мерење и оцењивање у настави (врсте, поступци, инструменти).

Практична настава, вежбе – Дискусија и излагање реферата о садржајима теоријске наставе, израда и презентација семинарског рада

Литература (одабрана поглавља из наведене литературе):

1. Баковљев, М., (1990), Дидактика, Београд: Научна књига
2. Вилотијевић, М., (2000), Дидактика, Београд: Научна књига
3. Гојков, Г., (2003), Докимологија, Вршац: Виша школа за образовање васпитача
4. Давидов, В:В., (1995), о схватањима развијајуће наставе, сазнавање и настава, Београд: ИПИ
5. Кркљуш, С., (1998), Дидактички диспут (пр. М. Ђукић), Нови Сад: СПДВ
6. Савремени основношколски уџбеник, (пр. Б. Требјешанин и Д. Лазаревић), Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2001.

Руски језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: да студент нема никаквих предзнања из руског језика или да се на дијагностичком тесту није квалификовао за неки од виших нивоа.

Циљ предмета: Формирање артикулационе базе, савладавање руске графије, почетно формирање навика аудирања, говорења, читања и писања у оквиру ограниченог броја тема и ситуација на најелементарнијем нивоу.

Исход предмета:

На крају курса студент би требало да зна основна правила фонетике, графије и ортографије, да стекне навике правилног изговора руских гласова, да уме да прочита, каже, разуме на слух и напише на најелементарнијем нивоу неколико реченица о себи и околини у складу са темама и текстовима из прве половине уџбеника (првих 14 лекција).

Садржај предмета:

Практична настава:

Упознавање са руским фонетским системом, основама морфологије и синтаксе (категорија рода, броја и падежа, номинатив, акузатив и локатив једнине и множине деклинабилних врста речи, инфинитив глагола, садашње време – I и II коњугација, прошло време; проста, просто-проширена реченица. Лексика и фразеологија у складу са темама из прве половине уџбеника (упознавање; изражавање молбе, извињења, тражење информације, дозволе, изражавање забране, поседовања, непоседовања; именовање и квалификација различитих земаља, нација, језика, професија, премета и радњи у учионици, у кући, на улици, на пијаци, у продавници, код лекара).

Литература

Уџбеник: Л. В. Миллер, Л. В. Политова, И. Я Рыбакова, *Жили-были... 28 уроков русского языка для начинающих. Учебник/ Рабочая тетрадь,* Санкт Петербург, 2004.

Граматика: Р. Маројевић, Граматика руског језика, Нови Сад, 1989.

Помоћна литература: М. Н. Аникина, *Лестница. Книга – практикум. Начинаем изучать русский язык.* Москва, 2005.

Речник: Н. Ајџановић, К. Јуршић - Хузјан, *Руско-српски речник* (уз уџбеник Л. В. Миллер, Л. В. Политова, И. Я. Рыбакова: *Жили-были... - 28 уроков русского языка для начинающих,* Санкт-Петербург, "Златоуст", 1998), Нови Сад, 2004. – скрипта.

Руски језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из Руског језика А1.1

Циљ предмета: Развијање навика аудирања, говорења, читања и писања у оквиру ограниченог броја тема и ситуација на елементарном нивоу, што приближно одговара нивоу А1 Заједничког европског оквира за живе језике.

Исход предмета: На крају курса студент би требало да поседује формиране вештине читања, говорења, аудирања и писања на нивоу приближном нивоу А1 Заједничког европског оквира за живе језике, тј. да је у стању да разуме и употребљава познате и свакодневне речи и изразе у једноставним реченицама у циљу задовољавања свакодневних потреба.

Садржај предмета:

Теоријска настава

Практична настава: Теме покривене лекцијама из уџбеника (15-28), у којима је заступљена одговарајућа фонетска, морфолошка и синтаксичка грађа (основни обрасци промене деклинабилних врста речи; основни бројеви, слагање именица уз бројеве; глаголи: презент, перфекат, глаголски вид, сложени и прости футур, инфинитив и промена повратних глагола, основни глаголи кретања; сложена реченица). Вокабулар у складу са темама које се обрађују у уџбенику (куповина, радни дан, прослава рођендана, град и село, сналажење на улици, путовање, летовање, спољашњост и карактер човека; изражавање допадања и недопадања, слагања, неслагања, изражавање времена, поседовања, позивања, честитања и сл.).

Литература:

Уџбеник: Л. В. Миллер, Л. В. Политова, И. Я Рыбакова. *Жили-были... 28 уроков русского языка для начинающих. Учебник/ Рабочая тетрадь.* Санкт Петербург, 2004.

Граматика: Р. Маројевић, Граматика руског језика, Нови Сад, 1989.

Помоћна литература: М. Н. Аникина, *Лестница. Книга – практикум. Начинаем изучать русский язык.* Москва, 2005.

Шкатулка. Пособие по чтению для начинающих изучать русский язык (под ред. О. Э. Чубаровой), Москва, 2005.

Речник: Н. Ајџановић, К. Јуршић - Хузјан, *Руско-српски речник* (уз уџбеник Л. В. Миллер, Л. В. Политова, И. Я. Рыбакова: *Жили-были... - 28 уроков русского языка для начинающих,* Санкт-Петербург, "Златоуст", 1998), Нови Сад, 2004. – скрипта

Руски језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: да је студент положио испите са претходног нивоа (А1.1, А1.2) или да се на дијагностичком тесту квалификовао за овај ниво.

Циљ предмета: Даље развијање говорних вештина читања, говорења, аудирања и писања приближно до нивоа А1+ Европског оквира за живе језике.

Исход предмета: До краја курса студенти би требало да савладају материјал презентован у првој половини уџбеника и да постигну језичку и комуникативну компетенцију која одговара нивоу А1+. На крају курса студент би требало да стекне основна културолошка знања о Русији; да може да разуме и користи вокабулар и конструкције и изван контекста уџбеника, често употребљаване изразе у вези са делокругом његових активности, да води разговор о уобичајеним активностима (подаци о себи, својој породици, месту становања, послу, студијама, плановима за будућност, познатим и успешним личностима, и сл.).

Садржај предмета:

Теоријска настава

Практична настава: Теме и лексика покривене лекцијама из прве половине уџбеника, у којима је заступљена одговарајућа граматичка грађа (функција и значења појединих падежа: N, L, A, G; редни бројеви, основни глаголи кретања с префиксима; директан и индиректан говор, односна, временска, намерна реченица; изражавање објекта мишљења и говора, времена, места, објекта радње, сличности, правца кретања, поседовања и непоседовања, присуства и одсуства, припадања, количине, жеље, циља, неопходности). Вокабулар у складу са темама које се обрађују у првој половини уџбеника (биографија, професије, опис личности, породица и породични односи, радни дан, опис града и села, поређење живота и обичаја Руса и људи у нашој земљи, становање, путовање и сл.).

Литература: Уџбеник: В. Е. Антонова, М. М. Нахабина, А. А. Толстых. *Дорога в Россию 2. Учебник русского языка (базовый уровень)*, 2-е издание, Санкт-Петербург, 2005.

Л.В. Миллер, Л.В. Политова, *Жили-были... 12 уроков русского языка - базовый уровень. Учебник/ Рабочая тетрадь.* Санкт Петербург, 2005.

Помоћна литература:

М. Н. Аникина, *Лестница. Книга – практикум. Начинаем изучать русский язык.* Москва, 2005.

N. Volkova, D. Phillips, *Let's Improve Our Russian! Advanced Grammar Topics for English Speaking Students. Step One.* Second Revised Edition, St. Petersburg, 2006.

Граматика: Р. Маројевић, *Граматика руског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.

Речник: *Руско-српскохрватски речник* (у ред. Б. Станковића), Нови Сад – Москва, 1988.

Р. Бошковић, В. Марковић, *Српско-руски речник,* Београд: Народна књига – Алфа, 1999.

Руски језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: да је студент одслушао претходни курс (А2.1)

Циљ предмета: даље развијање говорних вештина читања, говорења, аудирања и писања на нивоу приближном нивоу А2 Европског оквира за живе језике.

Исход предмета: До краја курса студенти би требало да савладају материјал презентован у другој половини уџбеника и да постигну језичку и комуникативну компетенцију која одговара нивоу А2. На завршетку курса требало би да студент познаје неке културолошке специфичности Русије и Руса, да може да води разговор у вези са уобичајеним и познатим стварима, да уме једноставним изразима да опише своје занимање, блиско окружење и учествује у разговору и преписци на теме које су у вези са задовољавањем његових непосредних потреба.

Садржај предмета:

Теоријска настава

Практична настава: Теме и лексика покривене лекцијама из друге половине уџбеника, у којима је заступљена одговарајућа граматичка грађа (функција и значења појединих падежа: D, I, промена именица, заменица и придева у множини; глаголи кретања с префиксима; изражавање адресата, неопходности, стања и осећања, правца и места кретања, друштва и инструмента радње, професије, бављења разним активностима, карактеристика човека, квалификације предмета, изражавање просторних и временских односа; директан и индиректан говор; уопштено-лична реченица; зависносложена реченица – намерна, условна, допусна).

Литература:

Уџбеник:

В. Е. Антонова, М. М. Нахабина, А. А. Толстых. *Дорога в Россию 2. Учебник русского языка (базовый уровень)*, 2-е издание, Санкт-Петербург, 2005.

Л.В. Миллер, Л.В. Политова, *Жили-были... 12 уроков русского языка - базовый уровень. Учебник/ Рабочая тетрадь.* Санкт Петербург, 2005.

Помоћна литература:

М. Н. Аникина, *Лестница. Книга – практикум. Начинаем изучать русский язык.* Москва, 2005.

N. Volkova, D. Phillips, *Let's Improve Our Russian! Advanced Grammar Topics for English Speaking Students. Step One.* Second Revised Edition, St. Petersburg, 2006.

Граматика: Р. Маројевић, *Граматика руског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.

Речник: *Руско-српскохрватски речник* (у ред. Б. Станковића), Нови Сад – Москва, 1988.

Р. Бошковић, В. Марковић, *Српско-руски речник,* Београд: Народна књига – Алфа, 1999.

Руски језик Б1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: да је студент положио испите основног нивоа (А2.1. А2.2) или да се на дијагностичком тесту квалификовао за овај ниво.

Циљ предмета: Даље развијање језичких вештина (читања, писања, слушања и говорења), као и овладавања вокабуларом и граматичким јединицама у складу са темама и текстовима из уџбеника приближно нивоу А2+ према Заједничком европском оквиру за живе језике.

Исход предмета: На крају курса студент би требало да развије вештине читања, писања, слушања и говорења приближно нивоу А2+ Заједничког европског оквира за живе језике, да савлада лексички и граматички материјал презентован у првој половини уџбеника и да стекне шира културолошка знања о Русији и Русима.

Садржај предмета:

Теоријска настава

Практична настава: Теме покривене лекцијама из прве половине уџбеника (биографија човека, породица и породични односи, професије, различита интересовања и хобији), у којима је заступљена одговарајућа лексика и граматичка грађа (прелазни и непрелазни глаголи, активне и пасивне конструкције с глаголима НСВ и СВ, повратни глаголи, активни и пасивни партиципи садашњег и прошлог времена, грађење активних партиципа и промена по падежима, њихово место у реченици; пасивни партиципи садашњег и прошлог времена, грађење пасивних партиципа и промена по падежима, краћи облик партиципа).

Литература:

Уџбеник:

В. Е. Антонова, М. М. Нахабина, А. А. Толстых. *Дорога в Россию 3. Учебник русского языка (первый уровень)*, Санкт-Петербург, 2006.

Помоћна литература:

N. Volkova, D. Phillips, *Let's Improve Our Russian! Advanced Grammar Topics for English Speaking Students. Step One.* Second Revised Edition, St. Petersburg, 2006.

Граматика: Р. Маројевић, *Граматика руског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.

Речник: *Руско-српскохрватски речник* (у ред. Б. Станковића), Нови Сад – Москва, 1988.

Р. Бошковић, В. Марковић, *Српско-руски речник,* Београд: Народна књига – Алфа, 1999.

Руски језик Б1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: Положен испит из Руског језика Б 1.1

Циљ предмета: Даље развијање језичких вештина (читања, писања,слушања и говорења), као и овладавања вокабуларом и граматичким јединицама у складу са темама и текстовима из уџбеника приближно нивоу Б1 према Заједничком европском оквиру за живе језике.

Исход предмета: На крају курса студент би требало да разуме кључне ставке исказа уколико се ради о јасном и стандардном језику и познатим стварима и догађајима; требало би да може да се снађе у већини свакодневних ситуација ако отпутује у Русију, да може да говори на једноставан и кохерентан начин о познатим стварима и темама које га интересују, да преприча неки догађај, дешавање, сан, као и да изрази очекивање, циљ или укратко објасни разлоге за остваривање неког пројекта или идеје.

Садржај предмета:

Теоријска настава

Практична настава: Теме и лексика покривене лекцијама из друге половине уџбеника (образовни систем, студије, наука, посао, град, екскурзија, оријентација у граду, градски саобраћај, знаменитости највећих руских градова, живот у граду), у којима је заступљена одговарајућа лексичка и граматичка грађа (степени поређења придева и прилога, дужи и краћи облик придева, компаративна конструкција, изражавање атрибутивних односа у простој и сложеној реченици, глаголи кретања с префиксима – значење и употреба, поређење глаголског вида код глагола кретања, преносна значења глагола кретања; изражавање просторних односа у простој и сложеној реченици).

Литература:

Уџбеник:

В. Е. Антонова, М. М. Нахабина, А. А. Толстых. *Дорога в Россию 3. Учебник русского языка (первый уровень)*, Санкт-Петербург, 2006.

Помоћна литература:

N. Volkova, D. Phillips, *Let's Improve Our Russian! Advanced Grammar Topics for English Speaking Students. Step One.* Second Revised Edition, St. Petersburg, 2006.

Граматика: Р. Маројевић, *Граматика руског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.

Речник: *Руско-српскохрватски речник* (у ред. Б. Станковића), Нови Сад – Москва, 1988.

Р. Бошковић, В. Марковић, *Српско-руски речник,* Београд: Народна књига – Алфа, 1999.

Шпански језик А2.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан одговарајући студијски програм

Циљ предмета

Развијање свих елемената комуникативне компетенције на шпанском језику на нивоу А2 Заједничког европског референтног оквира за језике.

Исход предмета

Након савладаног курса, студенти владају шпанским говорним и писаним језиком на нивоу А2 према стандардима Заједничког европског језичког оквира.

Садржај предмета

Теоријска настава

Личне навике, разлози и мотиви *(porque / para)*, пружање савета и давање препорука (*tener que + infinitivo /lo mejor es + infinitivo /va bien + infinitivo*). Презент индикатива правилних и неправилних глагола. Повратни глаголи. Поређење придева, прилога, именица и глагола. Предлози за место. Одређени и неодређени члан. Род именица. Презент индикатива неправилних глагола (*c – zc*). Присвојни придеви и заменице *(este/esta/estos/estas, ese/esa/esos/esas).* Учтивост (*tú / usted*). Правила акцентуације. Глаголска перифраза *estar + gerundio*. Сати. Исказивање намера и планова за будућност *(pensar + infinitivo / ir a + Infinitivo)*. Искуства у прошлости (e*l Pretérito Perfecto).* Временски маркери *ya / todavía no*. Личне заменице директног објекта. Обезличене реченице (*pronombre se + verbo en 3ª persona del singular o plural).*

Практична настава:Вежбе

Језичке вежбе усмерене ка разумевању говорног језика, правилном усменом и писменом изражавању на шпанском језику (ниво А2). Теме: Искуства у прошлости и планови за будућност. Пружање савета и препорука. Исказивање личних навике, разлога и мотива, делови куће и намештај, физички опис људи, односи и сличности међу особама, тражење и пружање услуга, дозвола и изговора, одевни предмети. Говорни чинови поздрављања, представљања скретања пажње, активности у слободно време. Опис екстеријера исхрана и рецепти.

Литература

1. Corpas, Jaime, et al. *Aula Internacional* 2. Barcelona: Difusión. 2005.
2. Troitiño, C., P. Seijas. *Cuadernos de Gramática española A2.* Barcelona: Difusión.2009.
3. Rajić, Jelena, Hugo Marcos Blanco.*Gramática de la lengua española para serbiohablantes con ejercicios*. Beograd: Zavod za udžbenike. 2009.
4. CLAVE: Diccionario de uso del español actual Madrid: SM 2002.
5. Виња, Војмир. *Diccionario español-croata*. Загреб: Школска књига.1991.
6. Filipović J., Díez Plaza, C.L. *Diccionario didáctico español-serbio, serbio-español*. Embajada de España en Belgrado. 2004.

Шпански језик А2.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан одговарајући студијски програм

Циљ предмета

Развијање свих елемената комуникативне компетенције на шпанском језику на нивоу А2 Заједничког европског референтног оквира за језике.

Исход предмета

Након савладаног курса, студенти владају шпанским говорним и писаним језиком на нивоу А2 према стандардима Заједничког европског језичког оквира.

Садржај предмета

Теоријска настава

Основна употреба шпанских глаголских времена (e*l Pretérito Perfecto, el Futuro Imperfecto el Pretérito Indefinido, el Pretérito Imperfecto)* и начина *(el Imperativo).* Временске одреднице за исказивање радње у прошлости и временски маркери за будућност..Употреба глагола *ser* и *estar.* Исказивање жеља (me / te/ le / nos / os / les gustaría + infinitivo). Формулисање претпоставки (*Si + Presente de Indicativo, Futuro Imperfecto).* Употреба глаголске перифразе *estar + gerundio у* прошлости. Личне заменице директног и индиректног објекта.

Практична настава:Вежбе

Језичке вежбе усмерене ка разумевању говорног језика, правилном усменом и писменом изражавању на шпанском језику (ниво А2). Теме: Искуства у прошлости и планови за будућност. Пружање савета и препорука. Исказивање расположења и душевног стања. Делови тела. Исказивање симптома болести. Описивање догађаја, околности особа и предмета у прошлости.. Приповедање и повезивање догађаја у прошлости, исказивање трајања радње. Давање упутстава и инструкција. Временски маркери за будућност. Исказивање будућих радњи и услова.

Литература

1. Corpas, Jaime, et al. *Aula Internacional* 2. Barcelona: Difusión. 2005.
2. Troitiño, C., P. Seijas. *Cuadernos de Gramática española A2.* Barcelona: Difusión.2009.
3. Rajić, Jelena, Hugo Marcos Blanco.*Gramática de la lengua española para serbiohablantes con ejercicios*. Beograd: Zavod za udžbenike. 2009.
4. CLAVE: Diccionario de uso del español actual Madrid: SM 2002.
5. Виња, Војмир. *Diccionario español-croata*. Загреб: Школска књига.1991.
6. Filipović J., Díez Plaza, C.L. *Diccionario didáctico español-serbio, serbio-español*. Embajada de España en Belgrado. 2004.

Шпански језик А1.1

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан одговарајући студијски програм

Циљ предмета

Развијање свих елемената комуникативне компетенције на шпанском језику на нивоу А1 Заједничког европског референтног оквира за језике.

Исход предмета

Након савладаног курса, студенти владају шпанским говорним и писаним језиком на нивоу А1 према стандардима Заједничког европског језичког оквира.

Садржај предмета

Теоријска настава

Лични подаци (име, презиме, старост, националност...) поздрави; националност, професије. Абецеда. Род именица. Бројеви. Индикатив презента глагола све три коњугације (- ar / - er / - ir); употреба предлога *a, con, de, por, para*; одређени члан; личне заменице. Безлични глаголски облик *hay* и глагол *estar*; суперлатив, неодређени члан; упиитне заменице. боје. Показне заменице и придеви; употреба одређеног члана уз придев; глаголска перифраза *tener que + infinitivo*; глагол *ir*. Глагол *gustar*; присвојни придеви.

Практична настава:Вежбе

Језичке вежбе усмерене ка разумевању говорног језика, правилном усменом и писменом изражавању на шпанском језику (ниво А1). Теме: изражавање намера, мотива, разлога, склоности, интересовања и потреба, физички изглед и карактер; породични односи, одевни предмети,опис места, градова и држава, клима.

Литература

1. Corpas, Jaime, et al. *Aula Internacional1*. Barcelona: Difusión. 2005.
2. Conejo, E., Tonnelier, B. *Cuadernos de Gramática española A1.* Barcelona: Difusión.2008.
3. Rajić, Jelena, Hugo Marcos Blanco. *Gramática de la lengua española para serbiohablantes con ejercicios*. Beograd: Zavod za udžbenike. 2009.
4. Filipović J., Díez Plaza, C.L. *Diccionario didáctico español-serbio, serbio-español*. Embajada de España en Belgrado. 2004.
5. CLAVE: *Diccionario de uso del español actual*. Madrid: SM. 2002.
6.

Шпански језик А1.2

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: уписан одговарајући студијски програм

Циљ предмета

Развијање свих елемената комуникативне компетенције на шпанском језику на нивоу А1 Заједничког европског референтног оквира за језике.

Исход предмета

Након савладаног курса, студенти владају шпанским говорним и писаним језиком на нивоу А1 према стандардима Заједничког европског језичког оквира.

Садржај предмета

Теоријска настава

Индикатив презента неправилних глагола; повратни глаголи; прилози за учесталост, слагање у мишљењу, сати; дани у недељи; делови дана. Употреба безличног облика уз заменицу *se*; глаголи *poner* и *traer*. прилози за количину.. *El Préterito Perfecto*. S*aber + infinitivo*; изражавање учесталости; Приповедање и повезивање догађаја у прошлости; изражавање трајања радње; *El Préterito Indefinido*; временске одреднице за прошлост; глаголска перифраза *empezar a+ infinitivo*; глагол *ir / irse*.

Практична настава:Вежбе

Језичке вежбе усмерене ка разумевању говорног језика, правилном усменом и писменом изражавању на шпанском језику (ниво А1). Теме: навикаме и обичаји, понашање у ресторану; обичаји Шпанаца у исхрани, Описивање села, града, градске четврти; пружање упутстава, склоности и способности, врлине и мане.

Литература

1. Corpas, Jaime, et al. *Aula Internacional1*. Barcelona: Difusión. 2005.
2. Conejo, E., Tonnelier, B. *Cuadernos de Gramática española A1.* Barcelona: Difusión.2008.
3. Rajić, Jelena, Hugo Marcos Blanco. *Gramática de la lengua española para serbiohablantes con ejercicios*. Beograd: Zavod za udžbenike. 2009.
4. Filipović J., Díez Plaza, C.L. *Diccionario didáctico español-serbio, serbio-español*. Embajada de España en Belgrado. 2004.
5. CLAVE: *Diccionario de uso del español actual*. Madrid: SM. 2002.